

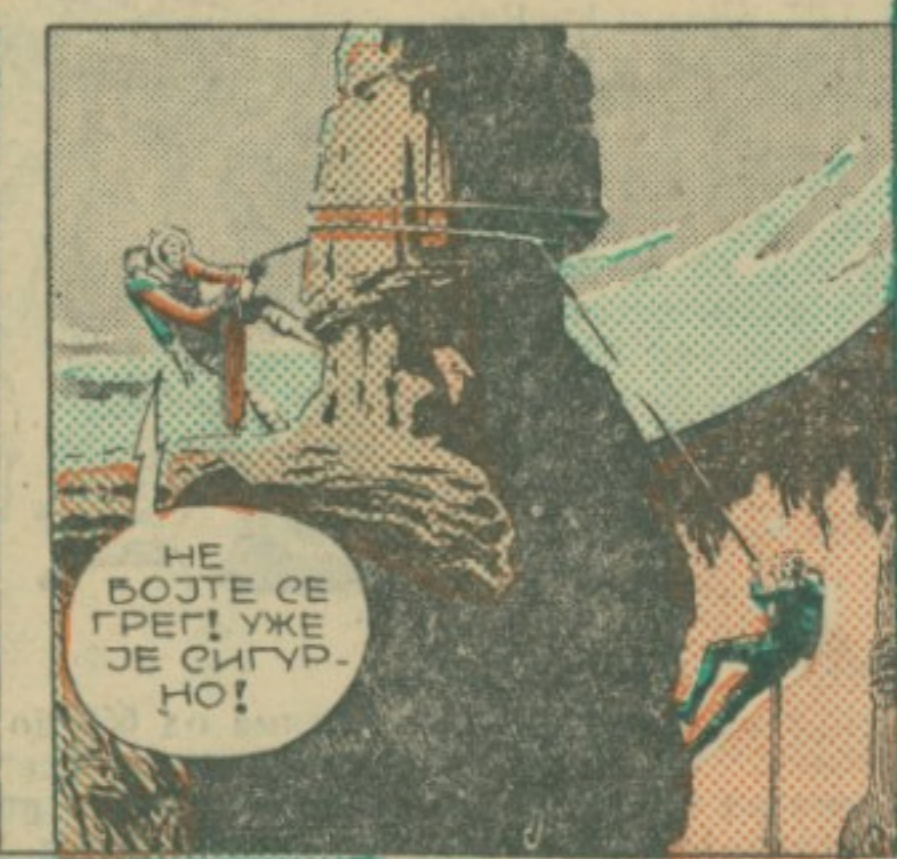
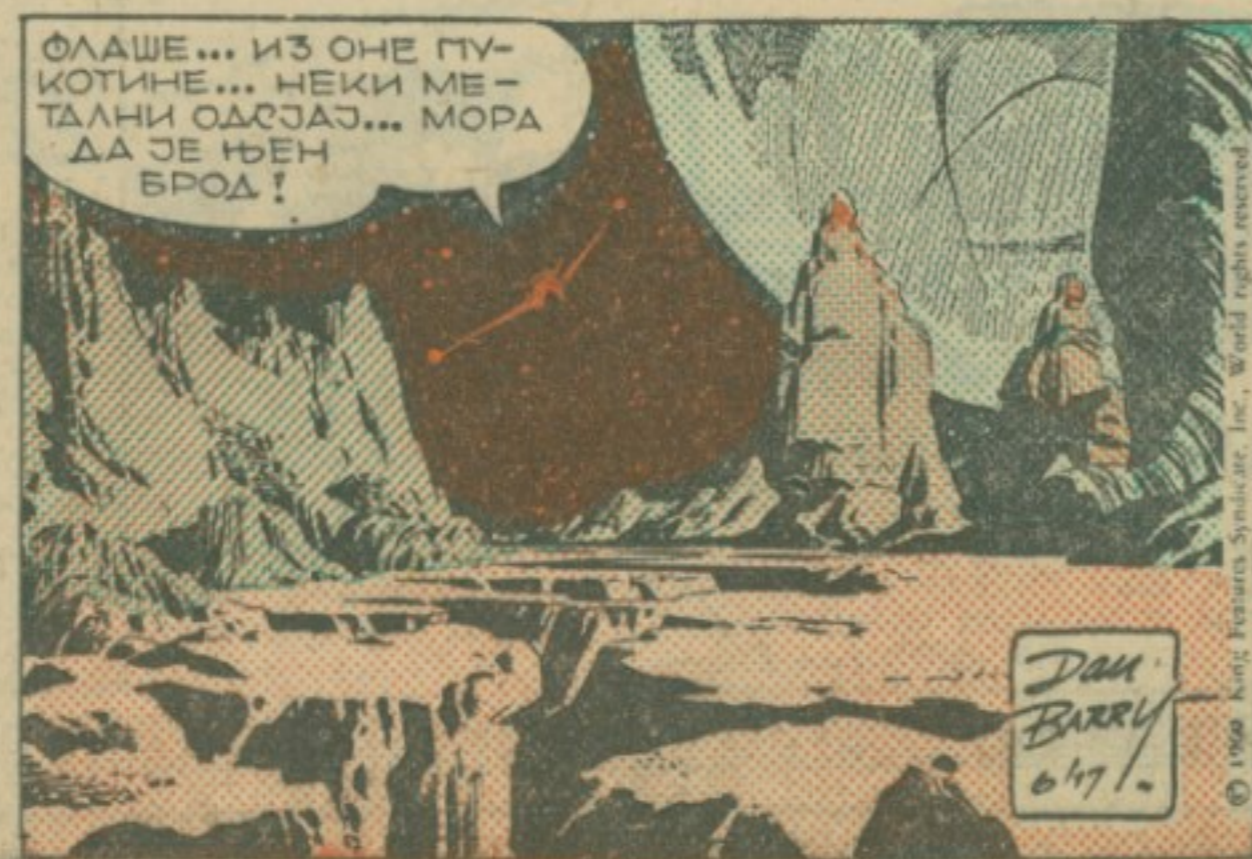
ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

20
ДИНАРА
1952

Година XXV Број 661
Субота, 29. август 1964. г.

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

КРОЗ ВЕКОВЕ

Нескромност

Када је 1805. године руски епископ Евгениј Билховитинов припремао своју енциклопедију књижевника, замолио је и песника Хвостова да му пошаље своју биографију.

Хвостова није требало два пута молити: он је одмах, уместо биографских података, послао обиман чланак „Биографија активног тајног саветника и носилаца више одликовања грофа Д. И. Хвостова чији је аутор непознат“.

Чланак је почињао овако:

„Благословени читаоче! Имаш пред очима својим опис живота човека знаменита у својој отаџбини. Дела његова и заслуге његове за отаџбину биле су толике да њих у себе обухватити може само књига написана њему у спомен...“

После овог увода долази подробно изнесена биографија „знаменита човека“ чијој су се недаровитости смејали Пушкин и остали руски песници.

Хвостов је сматрао себе генијалним и писао је у својој биографији: „Признања мој књижевном раду су тлико велика да ја желим да благонаклони читалац суди о њима по признањима која сам добио. Ја сам члан Руске царске академије, Падованске академије и универзитета у Москви, Харкову и Виљуни.“

Хвостов се нарочито поносно својим сродством са Суворовим изјављујући: „Суворов је моја својта. А ја стихове пишем“. Један његов противник је на ову изјаву приметно: „Цела биографија у неколико речи. Ту је у једном стиху све чиме он може да се поноси и чега треба да се стиди.“

Неписмени законодавци

Од двадесет шест енглеских племића који су 1215. године потписали Велику повељу о слободи која означава почетак борбе Енглеза за уставност и полагање темељ енглеском Парламенту, само су тројица умели да напишу своје име. Остали су на повељу ставили крстиће.

У ОВОМ БРОЈУ: Занимљивости о великим ирадовима. Тридесетогодишњица Флаша Гордона. Човек — машина за рачунање. Географска пустиња. О првом летјку. Вести и слици и речи.

Ripley's

Веровали или не!

ПРИЗНАЊЕ ЗРЕЛОСТИ

ДА БИ СЕ ПРИПРЕМИЛИ ЗА ТЕГОВЕ И НЕВОЉЕ КОЈЕ ДОНОСИ ЗРЕЛО ДОБА, МЛАДИЦИ НА НОВОМ ГВИНЕЈИ МОРАЈУ ПО ЧИТАВ ДАН ДА СТОЈЕ У ГРУПИ ИСПОД МАСКЕ КОЈА ПРЕДСТАВЉА СТРАШИЛО 30 УЗАСТОПНИХ ДАНА.

© King Features Syndicate, Inc., 1964. World rights reserved.

БОРБЕНА ШОРМАЦИЈА

ВОСКЕ У СТАДОМ СИБИЈИ ПОДРЕКАЛА СЕ НА ГЛАЗУ ДИВОЛА

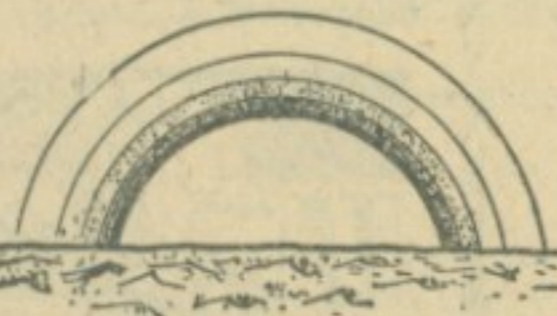
У БЕЛЕМ ДО ПАРА,

ЈЕДНОМ ГРАДУ У БРАЗИЛУ, КИША ПАДА ИЗМЕРУ 2 И 4 ЧАСА ПО ПОДНЕ СВАКОГ ДАНА У ГОДИНИ!

ЖАК ДЕЛМОТ

ИЗ ТУРНЕА У БЕЛГИЈИ, КОГА ЈЕ НЕКИ ЛУБИТЕЉ НЕСЛАНИХ ШАЛА ОДЛИКОВАО КАТАНЦЕМ КОЈИМ МУ ЈЕ ОЛЮБИО РЕБЕРЕ КАПУТА, НОСИО ЈЕ ТАЈ КАПУТ СА ОРАДЕНОМ И ДАЊУ И НОГУ ПРЕСТАЛИХ 19 ГОДИНА ЖИВОТА!

НАЦИОНАЛНИ АМБЛЕМ

ЦАРСТВО ИНКА У ПЕРУ БИЛА ЈЕ ДУГА

ОВАЛНИ ГРОБОВИ,

ОТКОПАНИ У ПУСТИЊИ МАРИ У ЛИБАЊУ УПОТРЕЂИВАНИ СУ ПРЕ 3000 ГОДИНА ДА БИ ПРЕМИЊИ НАПУСТИЛИ ОВАЈ СВЕТ ЗЕРЦЕНИ И У ИСТОМ ПОЛОЖАЈУ У КОМЕ СУ НА ЊЕГА ДОШЛИ!

СТАРАЦ - ПЕШАК

Др Даусон из Калифорније има 91 годину, али он пешачи већ 50 година у интересу здравља. Он свакодневно пређе шест миља без прекида. Лекар који га контролише тврди да његова кондиција сада одговара кондицији једног здравог шездесетогодишњака.

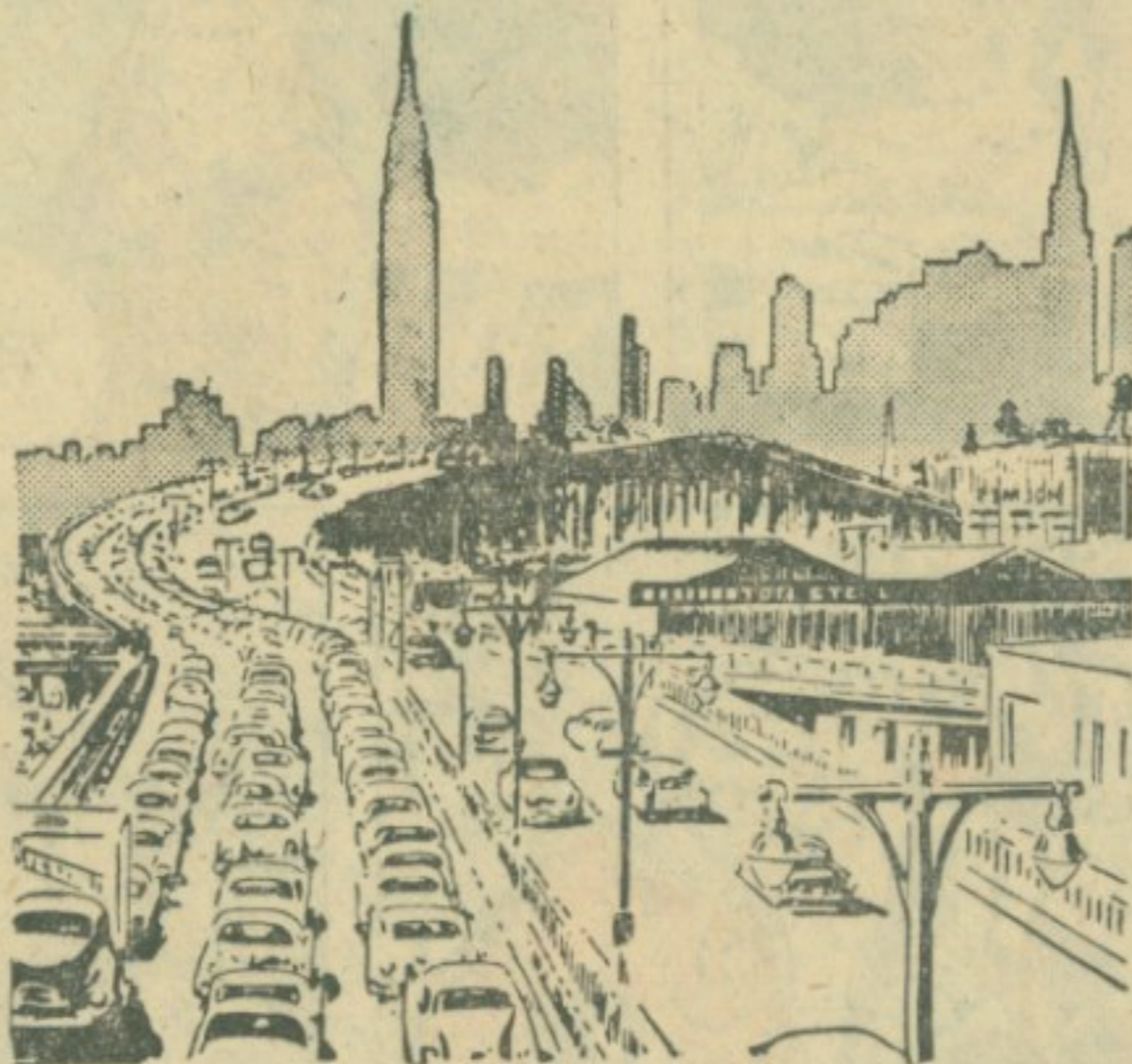

ЛЕБДЕЋИ НАМЕШТАЈ

Овај нови лебдећи намештај ствара илузију као да је човек на мору. Израђен је у Копенхагену у Данској. Наиме, један архитекта на принципу висеће мреже уредио је лежаје у којима се може удобно лебдети.

МАЛЕ ЗАНИМАЉИВОСТИ О ВЕЛИКИМ ГРАДОВИМА

ЊУЈОРК је највећи град на свету. Са предграђима и приградским насељима има 14,3 милиона становника. То је тзв. Велики Њујорк. Међутим, Њујорк без предграђа има само 7,8 милиона становника, који живе у 5 градских рејона: Манхатан (58 кв. км и 1,8 мил. становника), Бруклин (198 кв. км и 2,6 мил. ст.), Куинс (294 кв. км и 1,97 мил. ст.), Ричмонд (156 кв. км и 0,2 мил. ст.) и Бронкс (113 кв. км и 1,5 мил. ст.). Административни центар града лежи у средњем и јужном делу Манхатана. То је онај део града у којем су саграђени небодери са 20 и више спратова. 35 небодера су виши од 150 м, а највећи има 102 спрата и висину од 380 м.

ПАЗИ са предграђима има више од 5,2 милиона становника. Он лежи на површини од 479 кв. То је тзв. Велики Париз. Али, без предграђа Париз има свега 2,85 милиона становника, који живе у 20 градских рејона. У појединим рејонима густина насељености креће се од 130 до 640 становника на хектар површине, а у стамбеним бло-

ковима од 650 до 1600 људи на хектар површине. У Паризу живи преко 1,25 милион радника или око 20 одсто индустријских радника целе Француске. Само у фабрици аутомобила Рено запослено је око 40 хиљада радника.

РИМ лежи већим делом

на левој страни реке Тибра, на 27 км од њеног ушћа у Тиренско море. Са предграђима има 2,2 милиона становника, али је већи број туриста који га годишње посећују. У Риму се стиче 5 магистралних железничких пруга, неколико пруга другостепеног значаја, 9 државних и неколико провинцијских

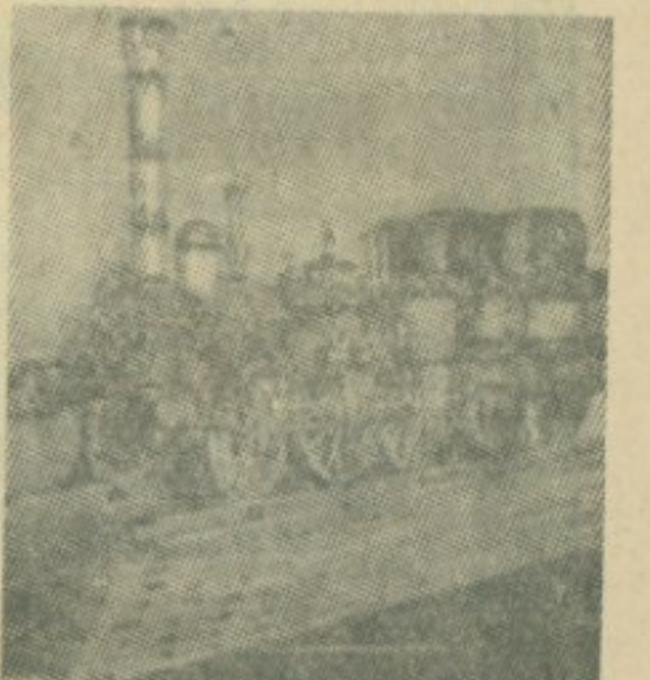
ауто-путева. Главна путничка станица Рим-Термини има 26 перонских колосека, од којих су 22 дужа од по 400 м и намењена за возове који саобраћају на дужим растојањима, а свега 4 на кратким, приградским линијама

БЕЧ представља изузетак међу великим градовима када је реч о рељефу територије на којој он лежи: надморска висина земљишта у граду креће се од 151 до 548 м. Чак и у централним рејонима града висинска разлика се креће између 50 и 60 м. То даје граду, с једне стране, живописну лепоту, а с друге стране и велике тешкоће за рад градског саобраћаја. На 60 трамвајских линија у Бечу постоји 700 станица. Трамваји се крећу брзином до 30 км на час, док је просечна свега 13,8 км на час. За превоз путника, поред аутобуса и тролејбуса, на рочиште је значајна кружна електрифицирана пруга око Беча — Штатбан, дугачка 26,3 км, од чега 6,2 км пролази кроз тунеле и просеке. У Бечу живи четвртина становништва Аустрије.

НА РАДОСТ БАКА

У Есексу су се испред једне школе посађала два продавца сладолета, иначе конкурента. На највећу радост 350 ученика бацали су један на другог сладолед у чему су бацили уживали. Све је то трајало док наставници нису учинили крај борби и тражили да се забрани продаја сладолета у близини школе.

ЛОКОМОТИВА ОД ШИБИЦА

Фриц Ферстер из Нириберга од 7.000 сагорелих шибница успео је после великог труда да начини модел „Алдера“ прве локомотиве која је некада дахнући саобраћала између Нириберга и Фирта.

НЕМОЋАН СУД

Пол Амос Сандблом из Корпус Кристија, у Тексасу (САД), банкротирао је и дуго је повериоцима 37 милиона долара, али он неће да се одрекне свога луксузног аутомобила, комфорне приклице и два тркачка коња. Ус-

пешно се одупро пленидби. Наиме, један стари закон из пионирског времена прописује да банкротер има право да задржи једну кочицу, једно возило и два коња. Ту је стечајни суд немоћан.

ВОДНЕ БИЉКЕ ЗА АКВАРИЈУМЕ

Занимљиво је видети у лепо уређеном акваријуму поред лепих и разнобојних рибица и украсне водне биљке. За акваријуме треба узети оне водне биљке, које најбоље успевају на просечној температури од 20° Ц и које су

најпогодније за друштво са рибама.

Акваријум се донекле напуни земљом. Као најпогодније водне културе су биљке следећих ботаничких родова: *Syrptocoryne*, *Valisneria*, *Myriophyllum*, *Echinodorus*, *Sagittaria*, *Elodea* и друге.

КЛУБ ЗА ТРКЕ КОРЊАЧА

Традиционалне трке паса у Енглеској добиле су сада конкуренцију: трке корњача. Дерби се одржава на библијарским столовима. Овај спорт почео је да се упражњава у једном хотелу у Вејмуту. Да би себи прекратило

време гостионичар је пустио две корњаче да пузе према хаси с храном и посматрао која ће пре стићи. Ускоро су и неки други гостионичари прихватили ту идеју и већ је основан клуб за трке корњача.

НА ПРВОМ МЕСТУ:

МАСЛИНОВО УЉЕ МУЗИКА ИЗ ВАЗДУХА

кују масти животиња, јер оне због повећаног утицаја на стварање холестерина у организму неповољно утичу на здравље људи, а са друге стране, биљна уља могу се по количини калорија потпуно равнати са мастима.

Као најбоље биљно уље стручњаци сматрају чисто, нерафинирано маслиново уље. Маслиново уље је једино уље које се може употребити чисто, без рафинирања, што ни је случају са осталим биљним уљима. Богато је витаминима А, Д, Е и провитамином А. Садржи линолену, арашидну и линоленску масну киселину, које су битне.

Најзанимљивије је то, да се рафинирањем маслиновог уља уништавају горе наведене битне масне киселине, а оне су управо потребне људском организму, јер спречавају артериосклерозу и нека срчана обољења.

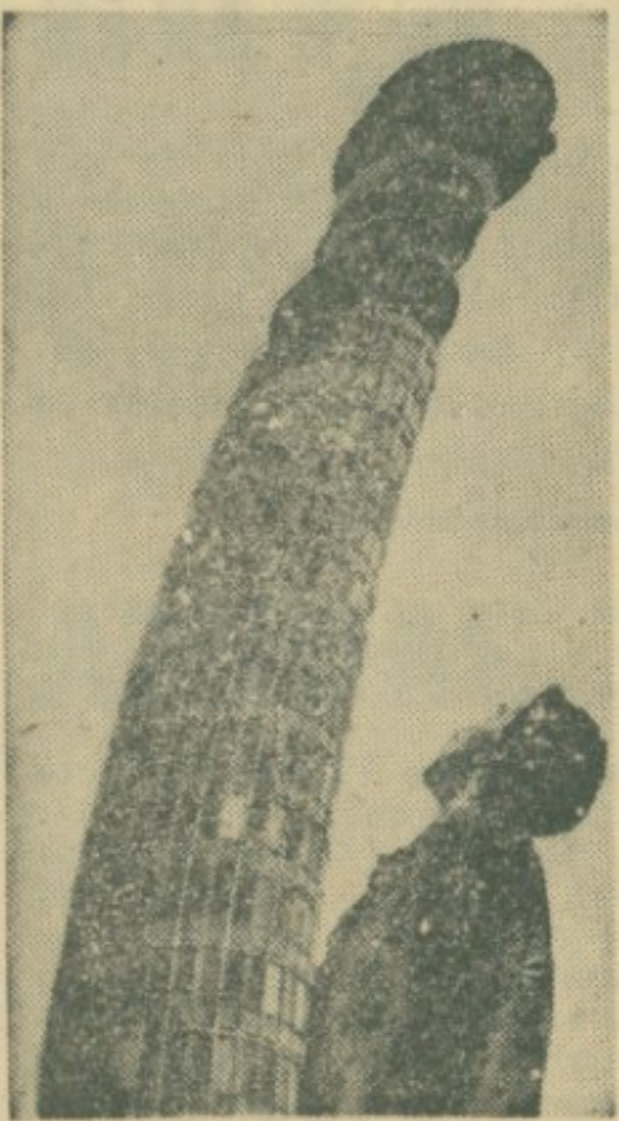
Захваљујући. Кинезима на једном месту земљине хемисфере могла се чути музика из ваздуха. У Пекингу пре неких триста година неки непознати човек изумео је једну справу која се везивала за голубове а која је изводила дивну музику када су голубови летели. Како је Пекинг одувек био познат као место где су голубови добродошли, то је читав предео изнад Пекинга и околине одјекивао од музике. Пуна три столећа посетиоци су долазили да уживају у музици која је долазила из ваздуха, али која се чула само преко дана када су голубови летели. Тај инструмент који се при везивао за голубове лично је на флауту, само у минијатури и било је неколико

уметника који су се прославили изработом тих флаута. У периоду око 1795. године најпознатији од тих мајстора био је Хвеј, док је око 1810. године Јунг стекао још већу славу. Међутим, сада се ти инструменти могу видети само у музејима.

Свакако ће наше домаћице заинтересовати, која је биљна масноћа најбоља за свакодневну употребу у домаћинству, с обзиром на њену хранљивост, богатство у витами-

нима, сварљивост и њене друге позитивне особине, које утичу на здравље људи. Ово питање је занимљиво и са тог гледишта, што биљна уља данас врло много потис-

ГРИК ФОТОГРАФА

Не, ово није чувени крива торањ у Пизи. Ова грађевина налази се у Лондону и изграђена је у новије време. У ствари, овај торањ није кос, него прав као свећа. Фотограф га је направио „косим“ када га је снимео у коњексном огледалу.

Ношња »шам«

Стјуардесе етиопске ваздушне линије сада обављају дужност у националној ношњи »шам«. Као снег бела сукња украшена је златним лавовима на зеленој позадини. Преко рамена носе неку врсту шала извезену златним крунама на зеленој позадини.

Минијатурни стар

„Што могу четири Битлса могу и ја!“ мисли мали Ерих, трогодишњи синчић једног лариског фотографа. Мали је већ „мајстор“ у свирању на гитари. Да би направио шалу, отац му је сада донео из Лондона битлси-перуку, па минијатурни стар изазива сензацију.

Срећан рођендан, Флаше Гордоне!

То је смак света! Једна неопитна планета приближава, се Земљи великом брзином. Научници кажу да само чудо може да нас спасе...

Тим драматичним речима почела је 1934. године прича о Флашу Гордону, прича која још није завршена. Прво амерички читаоци, а убрзо и остали, протрчали су из недеље у недељу узбудљиве доживљаје вавионског пилота — космонаута, како би се данас рекло — Флаша Гордона и његове пријатељице Дејл, у време

ОВЕ ГОДИНЕ НАВРШАВАЈУ СЕ ТРИ ДЕЦЕНИЈЕ ОТКАКО ЈЕ АМЕРИЧКИ ЦРТАЧ АЛЕКСАНДАР РЕЈМОНД ОБЈАВИО ПРВИ ДОЖИВЉАЈ У СТРИПУ СВОГ ПОПУЛАРНОГ ЈУНАКА.

кад су вавионска путовања постојала само у машини. Истину за вољу треба рећи да Флаш није био први вавионски јунак стрипа. Пре њега је већ увећано летео Бак Роуерс, кога је створио цртач Дик Калкинс. Али, тек је

Флаш Гордон успео да освоји читаоце и стекне задржане обожаваоце широм света, захваљујући изванредном таленту Александра Рејмонда.

Неко је једном, у одушевљењу, назвао Рејмонда „Леонардом стрипа“. То је, нарав-

но, мало претерано, али садржи и врло истине. Рејмонд је сав био окренут будућности, гледао је ствари онакве какве ће бити. Авантуре свога јунака замислио је као чудесно путовање у космос, које је наука тек требало да омогући.

Један од пионира стрипа, Рејмонд је дао крупан допринос афирмацији ове врсте забавне литературе, која је у то време имала много огорчених противника, који се нису мирили с тим да овај нови, савремени род замени класичне деце бајке о краљевима, вештицама и пецељугама. Не само да је стриповима одржала свака уметничка и педагошка вредност, већ се тредило да су штетни за младе читаоце (то се и данас понеде може чути). Трестило је да дође Волт Дизни па да непријатељи стрипа остану у мањини.

Да су негативна мишљења о стрипу била велика заблуда, може се уверити свако ко данас поново прочита доживљаје Флаша Гордона из 1934. и следећих година. Као Жил Верн у својим романима, тако је Александар Рејмонд у стрипу био претеча многих великих открића. Данашњи одраели читаоци који је као дете гутао Рејмондове стрипове неће се уопште изненадити кад прочита да Јапаници производе телефонске апарате на којима се саговорник не само може чути већ и видети; па то је он давно видео у „Флашу Гордону“! Ракете које под морнице избацују испод воде — и то је давно виђено. Вештачка хибернација (замрзавање живог људског организма) — такође. Готово да нема области људског знања у коју се Флаш није умешао.

Колико се данашњих декака загрејало за космонаутику слушајући о Гагарину! Пре тридесет година Гагарина није било, али је „постојао“ Флаш Гордон. То је био Гагарин тридесетих година овог века. Нема сумње да су, читајући његове авантуре, хиљаде декака тада први пут дошли у додир са науком, добиле први подстрек за тражење новог. Било би интересно утврдити колико је данашњих проналазача, и научника уопште, у детињству читало стрипове и — кад би било могуће — наћи у томе макар и посредну узрочну везу.

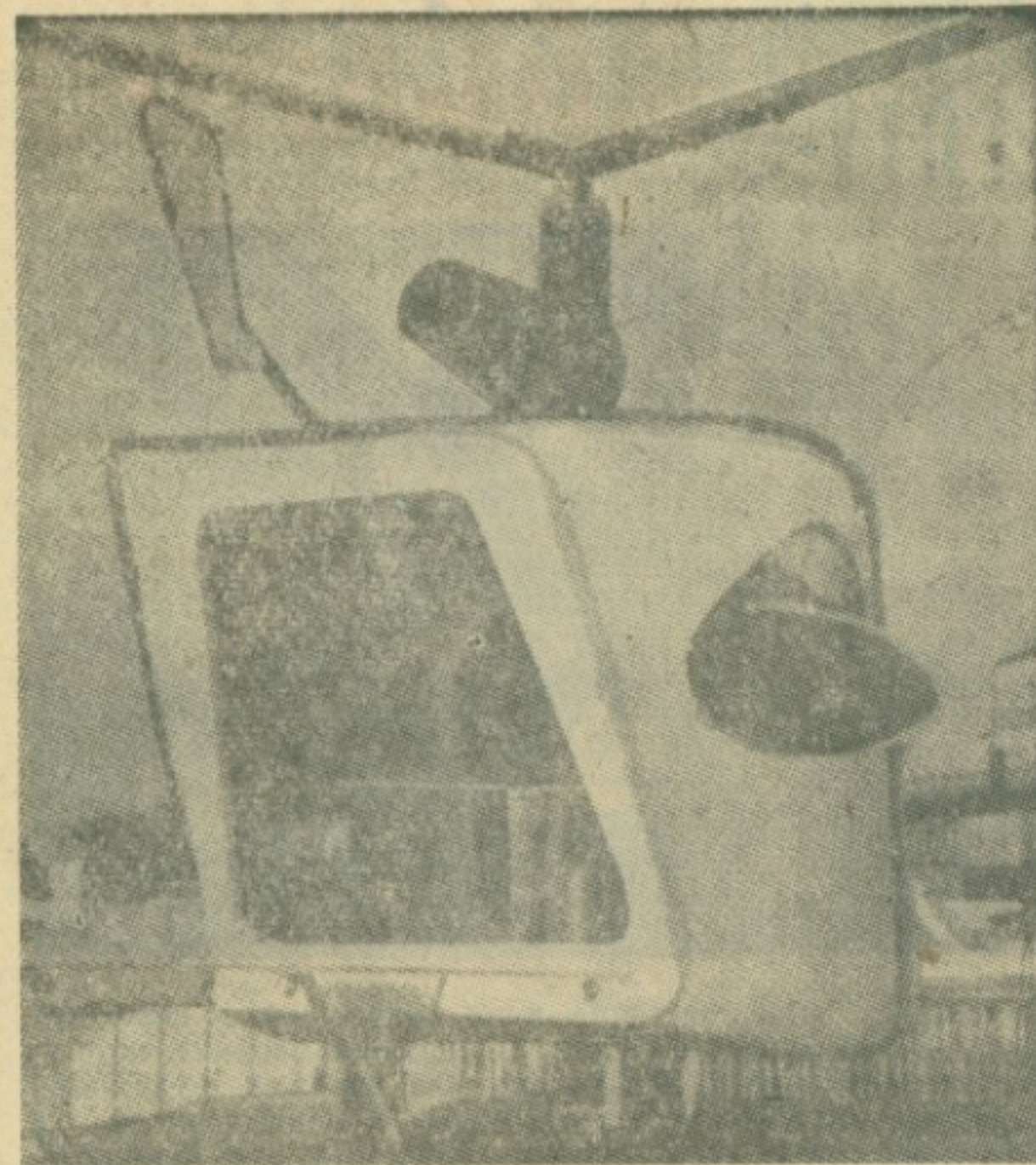
У сваком случају, не може се порицати улога стрипа (доброг стрипа, разуме се) на буђење деце маште и на формирање будуће личности. То је имао у виду један познати италијански песник кад је недавно изјавио:

— Кад разговарам с неким од својих вршњака, увек сам у стању да погодим да ли је он као дете читао стрипове или не.

„Било би, наравно, глупо тврдити да без Флаша не би било вештачких сателита и других тековина савремене технике“, написао је недавно један амерички научник, „али би те тековине вероватно другачије изгледале. Александар Рејмонд је створио нацрте, моделе за космичко доба, што наука није игнорисала. Рејмондов утицај може се видети у облику појединих ракета или возила...“

Један од доказа вредности стрипа о Флашу Гордону јесте и његова виталност. Флаш је најживе свога творца: Рејмонд је пре неколико година настрадао у аутомобилској несрећи, али његов стрип и даље излази. Многи чак нису ни приметили да сада носи потпис Дена Барија.

Улазећи у четврту деценију живота, Флаш Гордон се налази на прекретници. Највећи део онога што је његов творца предвидео, већ је испуњено.

Летећа кућа

У Паризу је приказана летећа кућа за годишњи одмор. Многи власници кола у којима има и делова за спавање сигурно пожелели „да полети у ваздух“ када види да је место за камповање препуно. Са првим хеликопте-

ром-караваном који је као луксузна новост изложен у Паризу моћи ће се лако спустити на најлепша места. Летећа кућа за годишњи одмор има дневну и спаваћу собу, кухињу и купатило.

ИЗ СТАРОГ ЗАПИСА

Када је Светозар Марковић студирао у Цириху 1871. било је ту и много других Срба: Пера Велимировић, Никола Пашић, М. Хрваћанин, новинар и други.

Тада је на политехници било 489 студената, од којих су само половина били Швајцарци (242), а странци 247. Из Аустрије их је било 131, Руси 64, Италијани 50, Срба и Влаха (Румуна) 42, Француза 13, Енглеза 9, из скандинавских земаља 14, из Холандије 6, Американаца 4 и из Турске троје.

Од циришких ђака многи су се посветили новинарству: Пера Тодоровић, Мита Це-

нић, Никола Марковић, Свето зар Јаношевић.

Манојло (Маша) Хрваћанин, родом из Дубице у Лици студирао је медицину у Минхену и Цириху. Његово име помиње се међу бакуњистима, јер је активно учествовао у социјалистичком покрету и имао личне везе са Бакуњиним. Одлазио је често к њему кад је овај био ван Цириха и доносио поруке друговима, а једном приликом, кад је одржан конгрес у Цириху — Бакуњин је код њега становао.

Учествовао је у Херцеговачком устанку 1875. Умро је као новинар у Београду 1906. године.

РЕКОРДЕРИ

Грађевински радници на овој слици вероватно су постигли светски рекорд у брзини рушења старих кућа. Један станар изгледа да није имао ни толико времена да се са капутом и шеширом пресели у нови стан. Два дела одеће висе на празном делу зида изнад рушевина.

ЛУТКА-ПОРТРЕТ

Лутка-портрет је у великој моди у Америци. Родитељи треба само да пошаљу фотографију у боји и после неколико дана добијају лутку која је потпуно слична њиховом детету.

ПРВЕ ЧОКОЛАДЕ

Британци су највећи потрошачи слаткиша на свету. Просечно долази око 227 грама недељно на сваког. Половина ове количине су бомбоне, а половина чоколаде.

Новозеланђани са просечном потрошњом од 170 грама недељно долазе на друго место; Швајцарци троше 162 грама недељно, САД 153 грама и Западна Немачка 147 грама. Према британском рилу, неки њени суседи су умерени потрошачи слаткиша. Холанђани, на пример, троше само половину, Норвежани око једну трећину, Италијани још мање од једне четвртине.

У Британији има око 800 произвођача чоколаде и других бомбона. Понеки су савсем мале фирме, али све у-

пошљавају 120.000 лица. Петнаест великих предузећа производе више од половине целокупне производње. Сваке године, индустрија чоколаде преради 55.000 тона млека, 340.000 тона шећера, 130.000 тона какаоа и много више тона разних састојака: ораха, воћа и слично.

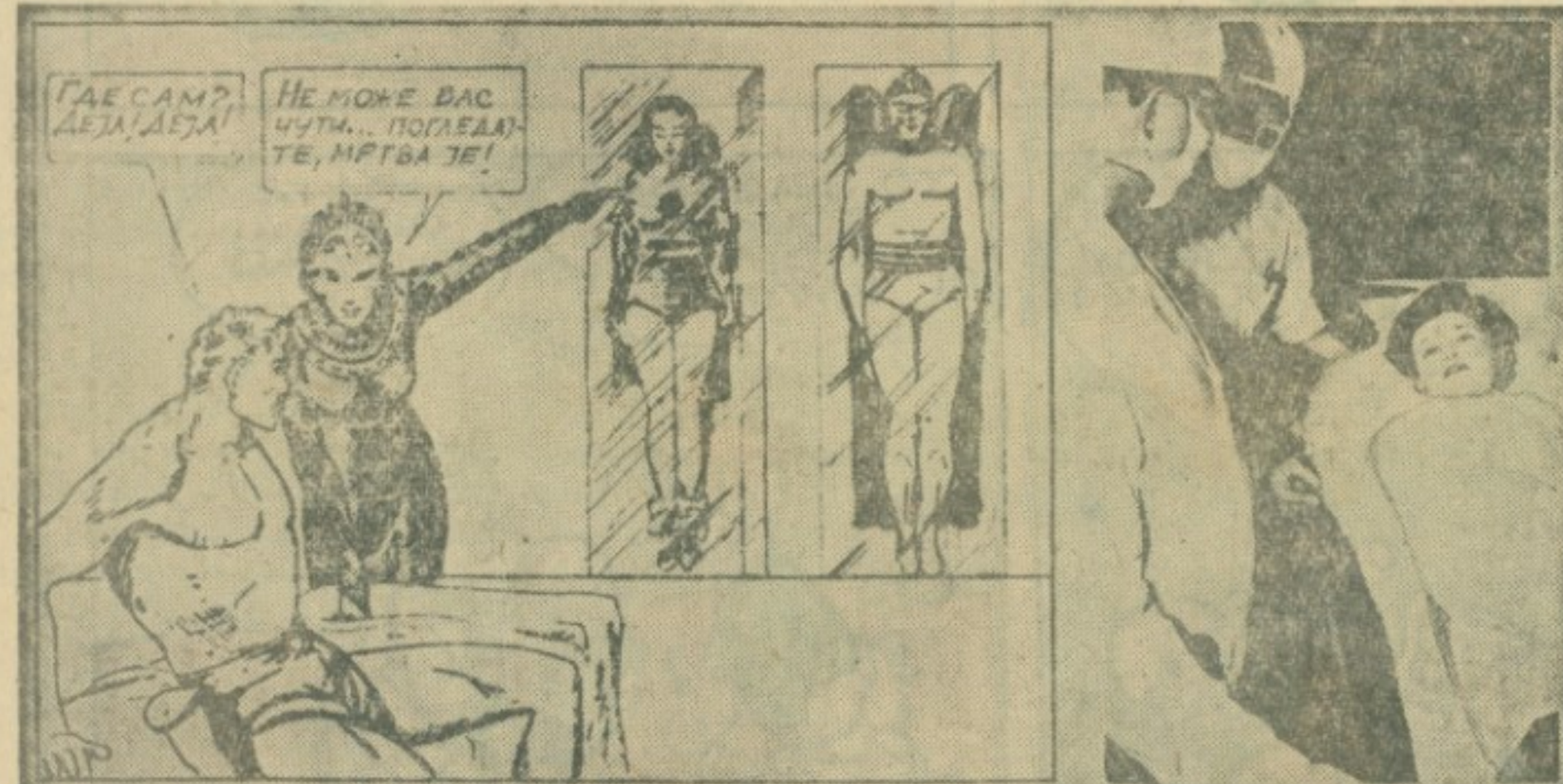
Швајцарска је прва у Европи производила чоколаду. Један младић по имену Џон Кејбери, који је 1820. године дао своје име једној од највећих предузећа за израду чоколаде и бомбона на свету, мешао је масу какаоа, добијених од млевених, прже них зрна, са брашном и лио мешавину у блокове. Са додатком шећера маса се звала чоколада а без њега какао.

1934.

1964.

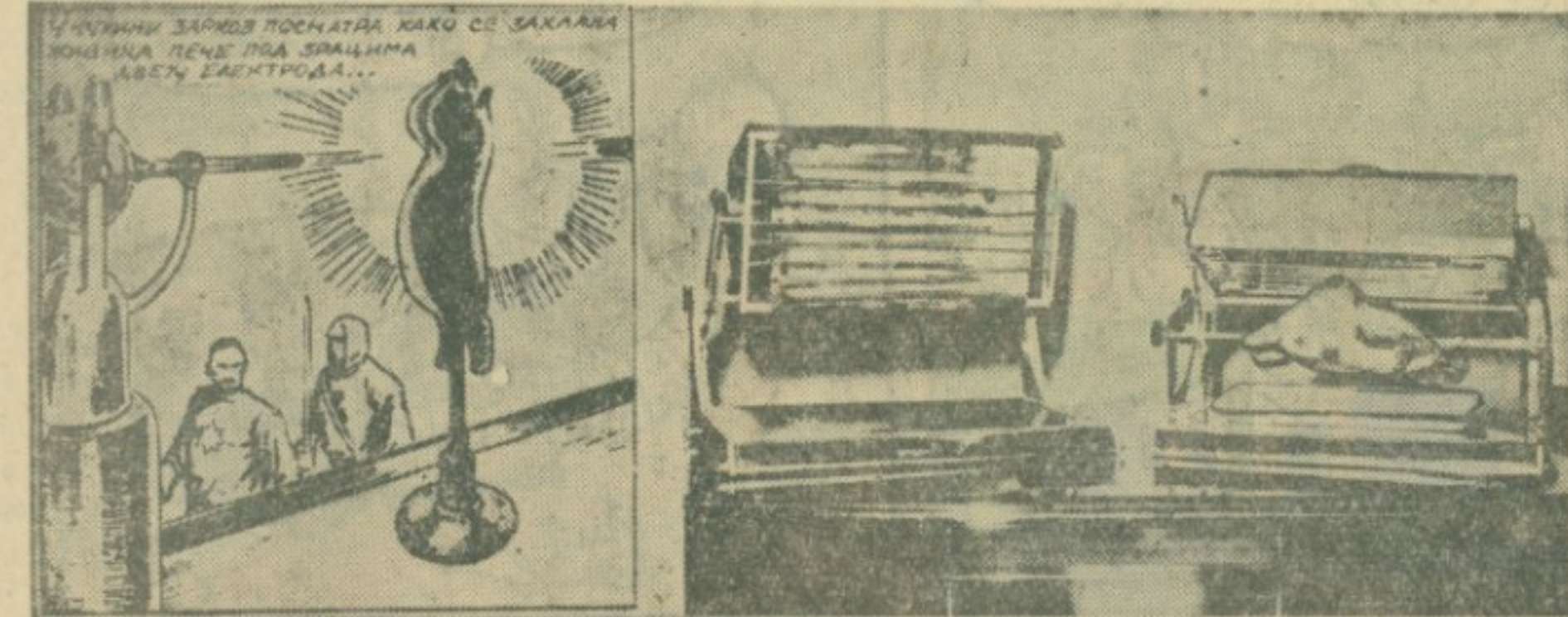
ВАР НЕ ИЗГЛЕДА ДА ЈЕ АЛЕКСАНДАР РЕЈМОНД НА ОСНОВУ ФОТОГРАФИЈЕ (ДЕСНО) ПРАВИО ОВАЈ СВОЈ ЦРТЕЖ. А ИЗМЕЂУ ЈЕДНОГ И ДРУГОГ ПРОШЛО ЈЕ 30 ГОДИНА!

Вештачка хибернација — снижавање телесне топлоте знатно испод нормалне — у Рејмондовим стриповима је нешто сасвим обично.

ВИДЕО-ТЕЛЕФОН, КОЈИ ЈЕ ЗА ФЛАША ГОРДОНА ОДАВНО БИО СТВАРНОСТ, ТЕК САДА ПОЧИЊЕ ДА СЕ ПРИМЕНЈУЈЕ.

И У „МАЛИМ“ СТВАРИМА ГОРДОН ЈЕ ГЛЕДАО НАПРЕД: ЈЕЛО СПРАВЉЕНО НЕ НА ВАТРИ, ВЕћ ПОД ДЕЈСТВОМ ЗРАКОВА.

ЧОВЕК МАШИНА ЗА РАЧУНАЊЕ

У први пут дошао је у додир са машином за рачунање. Од тога тренутка његова способност у тој области почела је да опада. Он каже: „Вероватно због тога што сам дошао до сазнања да је непотребно носити у глави тако велике бројке“.

Он сматра да би његово рачунање „била бесмислена већина када све то не би за њега представљало просту игру.“ Код појединих рачуна он не зна да каже да ли је рачун извео баш у томе моменту или је правилно решење можда већ стајало спремно у некој хелији његовог мозга и у том моменту одаждало се на питање — одаждало се као готово решење у неком електронском мозгу.

Психолог доктор Хантер овако описује Аиткена: „Када Аиткен рачуна, он седи мирно и олабављено. Он не млатара рукама нити напружено набира чело. Он не шапће бројке, нити их гледа пред својим духовним оком. Изгледа да се његов мисаони поступак обавља потпуно аутоматски као покрети неке одличне дактилографкиње“.

Професор Аиткен је већ осамнаест година професор математике на универзитету у Единбургу. Он има сина и кћер и обоје су наследили дар свога оца, иако — бар до сада — нису достигли вештину свога оца.

Александр Аиткен, професор универзитета у Единбургу, проводи живот тихог, скромног научника. Сада има 69 година. Међутим, овај човек могао би на варијететским позорницама да заради велики иметак и да свуда у свету представља једну тражећу позоришну звезду. Јер, професор Аиткен има вероватно најбољи мозак који је способан да решава разноврсне проблеме из математике. Али, он стално одбија да из свога необичног дара извуче ма и најмању материјалну корист. Само у кругу пријатеља приказује он понекад свој чудесан дар.

Међутим, после дугог наваљивања одлучно је пре кратког времена да једном колеги, енглеском психологу др Ивану Хантеру дозволи да детаљније испита његов феноменални дар.

Приликом тог испитивања психолог је дошао до сазнања да се необични дар професора Аиткена темељи првенствено на две компоненте. За њега бројке нису једноставно апстрактни појмови, оне су за њега „живе“, имају извесан облик као и ствари.

Професор Аиткен сам каже о томе следеће: „Када угледам аутомобил са бројем 731, ја одмах помислим да је то 17 пута 43. Оне мање бројеве, на пример, на реверима кондуктера аутобуса ја подижем на квадрат“.

Друга компонента на којој се темељи необичан професоров дар за рачунање је његово занста феноменално памћење. Он је у стању, исто као и електронска машина за рачунање, да у неку руку наслаже решења чак и најкомпликованијих рачунских задатака у свој мозак да би их „вадио“ према потреби.

Приликом испитивања пси-

холога изведен је читав низ рачунских задатака и мерено време које је „живој машини за рачунање“ било потребно да их изради. Тако је професору требало тачно 28 секунди да у глави помножи 987.654.321 са 123.456.789 и да објави резултат: 121.932.631.112.635.269

Када је професор позван да разломак 4/47 претвори у децималан број њему су биле потребне тачно четири секунде и већ је имао жељени резултат: 0,08510638297872340425531914

Ко мисли да није способан за овакве рачунске експерименте, нека не губи наду. Професор Аиткен у школи није био чудо од детета. Готово до своје четрнаесте године он је стално имао лоша сведочанства, а рачунање га није нимало веселило.

Тада је доживео час математике код једног америчког професора. Очи су му се, ка-

ко оне прича, најједном отвориле. Отада налази да су бројке и проблеми из математике изванредно интересантни.

Када је имао 28 година професор Аиткен био је на врхунцу своје снаге — познат као муњевити рачуница. Тада се преселио у Енглеску са Новог Зеланда, где је рођен.

У „ВРТОГЛАВИМ ВИСИНАМА“

Ова два артиста који раде у америчком циркусу Ринглинг крећу се у „вртоглавим висинама“. Док су се шетали улицама Вашингтона они су се фотографисали поред Вашингтоновог споменика — баш на дан 232-годишњице његовог рођења.

ШТРАЈК ЖЕНА ПРЕ ШЕЗДЕСЕТ ГОДИНА

Радионица за израду сланих шешира код „Лепог изгледа“ налазила се при крају Улице Кнеза Милоша у Београду. У овој радионици радиле су већином жене. Радна снага била је врло слабо плаћена и 1904. године раднице су организовале штрајк, тражећи повећање наднице и скраћивање радног времена, јер су послодавци, Ми-

лан Јечменица и комп., експлоатисали раднице, који су морали и прековремено да раде. Осмочасовни радни дан утврђен је тек 1910. године кад је донесен закон о радњама. Пошто су све раднице биле солидарне у својим захтевима, штрајк је успео и добиле су повећање надница и краћи радни дан.

МАЛО ЖЕЛИ

Француски диригент Пјер Монте када је оболео у осамдесетој години рекао је пријатељима који су му правили комплименте да још младњки изгледа и да ће дуго живети. — Желео бих заиста да живим све док потпуно не схватим Бетовена.

ДИВЉА ЋУРКА ПОД ЗАШТИТОМ ДРЖАВЕ

Наши живинари знају за разне расе ћурки: америчка бронзаста, бела вирџинијска, шарена грелвишка, црна норфолска, жута мањарска, јагодинска, загорска и друге. У нашој земљи има их око 600 хиљада, мада би број могао да се повећа, јер је ћурка одличан извозни артикал.

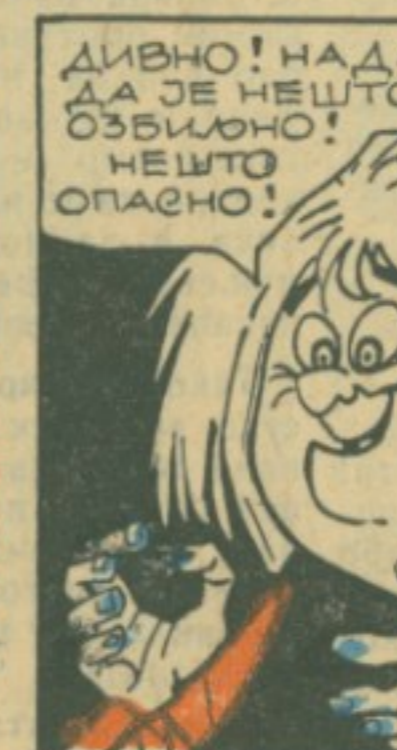
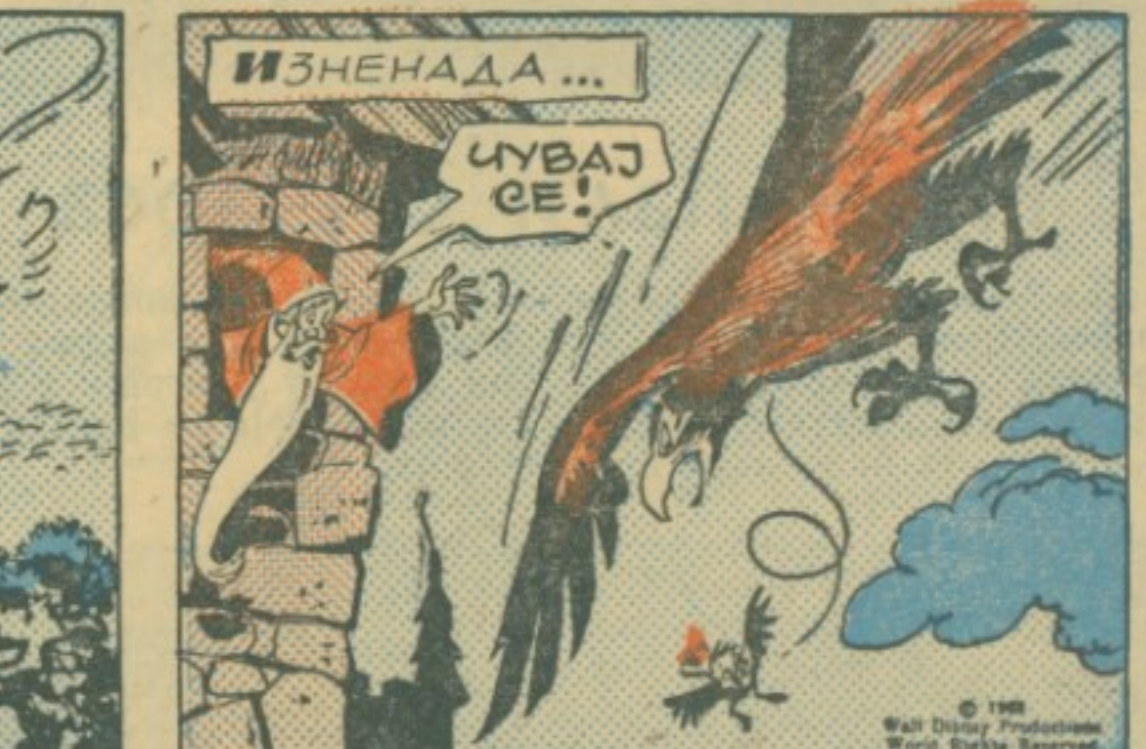
Међутим, постоји и прародитељ свих ових наведених културних раса — дивља ћурка. Њена 4 основна типа чине: северноамеричка дивља ћурка, која је прародитељ америчке бронзасте ћурке, југоисточна ћурка са полуостр-

ва Флориде, мексиканска ћурка са висоравни Мексика, западног Тексаса и Аризоне и средња ћурка из југоисточног Тексаса и источног Мексика. Све ове врсте су врло крупне, нарочито северноамеричка, као што је видите на слици. Врло су издржљиве и борбене: данима могу да трче, а по потреби и да лете; нападају и најотровније змије. Ћурликање, нарочито у доба парења, чује се и на два километра.

Али дивље ћурке су у изумирању и зато су стављене под заштиту државе.

МАЧ У КАМЕНИ

ЛЕШИНАРИ

ВИСОКО ИЗНАД СУНЦЕМ УЖАРЕНИХ УТРИНА ШПАНИЈЕ, БУДНА ОКА И СТРЉИВО КРУЖЕ ВЕЛИКИ ЛЕШИНАРИ. ОВАЈ ПРИКАЗ НАПИСАО ЈЕ ЏОН Д. СТУ-АРТ ЕНГЛЕСКИ ПИСАЦ И ДРАМАТИЧАР.

Лешинар изнад света воли пределе који му пружају три ствари: незакопане лешине, високе планине, топло сунце. Стрвина има у Шпанији доста. У слабо насељеним пределима са кршевитим тлом није уобичајено а ни потребно закопавати угинуле животиње, јер тај посао обављају лешинари. Шпанија такође има брегове, а дети свуда влада топло сунчано време.

Најтоплији крај је Андалузија, доле на југу. Тамо читава јата лешинара насељавају неизмеран небесни простор. Летње сунце исушује све рибањке и језера, већином чак и реке. Оно сажеже биљке које служе животињама као храна и суши лишће смокве, изнад стада које умире од глади. Када животиње морају тако да гладују, понестане им снаге и најслабије подлежу. Лешине остају да леже под немилордним сунцем под чијим зрацима се кожа распада и месо смекишава — што лешинарима добро долази.

Али то још није све. Нај-

важнију услугу чини сунце лешинарима. Стварајући топла ваздушна струјања без којих би лешинар био изгубљен јер се не би могао тако лако да вине.

Има лешинара који се два до три пута на дан вину у висину од 3.000 метара, одакле стално прегледају огромно подручје. Када би један мужјак лешинар, који може да тежи до седам килограма, морао властитом снагом да достигне такву висину било би му потребно 53.000 калорија а за исхрану око 25 кг. меса. Али пошто птица не може за један дан да дође до троstrуко веће количине хране од своје властите тежине тела, то мора да се послужи другим средствима.

Тек што сване јутро над Андалузијом већ се орлови, мишари, луње и соколи вредно надмећу да из мале висине и у брзом лету вребају рептиле и друге мале животиње у равнини. За то време лешинар још чека на некој стени и не миче се ни тада када се сунце већ појављује иза Сие-

ре. Он чека док сунце не затреје камен и тврду земљу и док се топле ваздушне струје не почну да уздижу. Ако је струја довољно јака, он се виси са стене у ваздух и уздиже се без муке, а да и не замисли крилима. Када после пола сата или више достигне осматрачку висину, долина лежи под њим обасјана сунцем. Окрећући главу час на једну час на другу страну гледа он унаоколо да би видео где су његови другови и конкуренти. Сви они представљају тачке на плавој небу које се у размацима од округло 1.500 метара сврставају у правилне квадрате. Као ношени невидљивом руком круже они полако и стражаре.

Гледач са земље лешинар на први поглед изгледа као једно црно крило које је узгред речено — од једног врха до другог дугачко три метра а широко шездесет сантиметара. Реп је широк и врло кратак, али птици и не треба претерано снажно кормило до што у лету никада не прави оштре заокреге. Његови покрети су мирни и одмерени, јер мора да штети своју снагу. И глава и врат лешинара само мало одстоје од предњег руба крила. У томе се он разликује од орла у лету. Врат је додуше дугачак око шездесет сантиметара, али пошто је го, лешинар га стално увлачи у своју набрану оградницу да би му било топло. Глава му личи на орла, изузев ћелавости, али жуте ноге које му ретко служе за хватање и за убијање краће су и нису тако снажне. Перје му има боју мрког песка коју оживљава беличаста набрана оградница и широка црна крила.

Лешинар бесомучно једри кроз ваздух. Он уме да крешти, али то чини само у породичном кругу приликом гоубе. Глава му никад не мирује. Нагиње је час лево, час десно да би поглед могао наизменично да управља ка земљи; час је окреће у страну да би могао да гледа своје суседе на све четири стране света. Лешинари су сви упућени једни на друге и чим се један устреми у дубину и за собом остави празнину на небу то представља за друге сигнал „за мнош!“; коме се они без оклевања повинују. Пошто многе птице имају очи оштре као лезби, онда није чудно што лешинар из велике висине

не може да распозна мале животиње. Али једно остаје тајна: на који начин установи да је нека животиња мртва? На ово питање које ми приликом мојих крстарења кроз земљу лешинара годинама није давало мира, није ми дала одговор ниједна књига, ниједан стручњак — док се нисам једног топлог поподнева нашао у предгорју на рубу широке равнице са једним старим свињаром. Човек ми је причао да већ 50 година борава у томе крају са својим свињама и — лешинарима. Упитао сам га шта мисли о њима.

Објашњење које ми је старац дао, иако није доказано — очигледно је. Све животиње у стаду лежу на починак увек заједно и у исто време. Када лешинар било коју животињу угледа како лежи по страни тргне се, запамти место и чека. Ако је животиња и другог дана још увек ту, кружи мало дубље над њом и не испушта је ни секунде из вида. Ако се ништа не помакне, он ипак и даље кружи и прође најмање два дана док се не осведочи о смрти своје жртве. Остали лешинари цело време мотре шта он чини и што се он ниже спушта и они се помало приближавају.

Сада он силази сасвим ниско да види да ли се слабије још дижу и спуштају, да ли се очи покрећу и тек када ништа од тога не угледа спушта

се тремо на тло мало даље од угинуле животиње.

Свињар и ја смо гледали како се спустио први лешинар и како се опрезно приближио мртвој кози; како је око ње трчкарао, како се успрљавао, вукући крајеве крила, и пруживши то врат и окрећући главу муњевито да би боље видео. Да је имао чуло мислих приближно тако добро као ми, не би више сумњао. Али он је још увек стајао неодлучан, додуше гледао и са отвореним кљуном, али страшиљив и са крилима на одбрану.

Премакла је сенка преко мрке траве. Изнад лешине кружило је читаво јато лешинара. Доњи је доскакутао сасвим близу, испружио врат, додирнуо кљуном лешину, али у исти мах одскочио уназад. Чекао је још секунду. Ништа се није помакло. Тада је коначно прекрештао и бацно се на мртву козу. Већ следећег тренутка ту се нашло још осам лешинара.

Када сам видео како птице дубоко забадају своје главе у трбушну дупљу угинуле животиње, било ми је јасно зашто њихови дуги вратови морају да буду толи. Старац је потврдио моје запажање: то је једини део тела који лешинар не може да чисти.

Долетело је још шеснаест лешинара. Од силне журбе падали су на земљу као вреће с брашном и доцупкивали на гоубу снажно ударајући кри-

лима. Настало је комешање широких крила под којима је лешина ишчезла, а из висине се спуштало кружећи већ следеће јато, двадесет три на броју. Ови који су заостали смештали су се на околном дрвећу. Дебеле гране савијале су се до земље под њиховом тежином. Када је оргија била на врхунцу избројао сам око стотину птица.

За мазгу, рекао ми је старац, потребна су им два јата, за вола три. Од наше козе већ кроз пола сата белеле су се кости на сунцу.

Када су се велики наситили спустили су се полако мали такозвани прљави лешинари. Када је велики посао завршен долазе на ред они са њиховим дугим витким кљуновима. Прљави лешинар узима лобању, велике зглобове и делове карличне дупље.

На крају, када се сви повуку појављује се велики усамљеник „брадати лешинар“ који на целој глави има перје. Овај зловолни створ иде властитим путевима и држи се по страни од осталог лешинарског света. Он својим канџама дочепа највеће кости односи их високо у ваздух и спушта на стене. Тада се баца на њих и вади из њих мездину.

Када и он заврши свој посао од читаве лешине не преостане ништа друго него празна лобања и неколико малих костију које коначно очисте мрави и стрвождери.

Нису пали с Марса

Два енглеска полицајца „забезекнула“ су се када су спавали ове две „страшне“ сподобе како шетају улицом. У ствари, та бића нису пала

с Марса, него припадају групи патуљака који раде у једном циркусу и играју у једној сцени која се догађа на Месецу.

Гладница

Мали Џон Милар из Единбурга (Шкотска) не може да се потужи на недостатак апетита. Да би гладницу уми-

рила бар за неко време, његова мама ставила је пред њега ову заиста велику вешину.

„Слободан човек“

У аргентинском морском купалишту Плаја пливачи-спасиоци успели су да у последњем часу спасу од смрти у таласима једног младог човека који је, упркос опомене да се спрема бура, отпливао далеко. После неколико часова поново је дошло до узбуне. Опет је опасен је

дан младић. Био је то исти! Он је забезекнутим спасиоцима изјавио: „Ја сам слободан човек и могу да дозволим себи да пливам кад хоћу и кад хоћу а ви сте дужни да ме спасавате колико год ми је воља!“ Врзи одговор био је један добар шамар.

ОД МОХАЧКЕ БИТКЕ ДО ШТАМПАНОГ ЛЕТАКА

Мартин Лутер, немачки верски реформатор, први се почео служити штампом у верско-идеолошким обрачунима са својим противницима. У кратким, штампаним списима, он је стреловито одговарао на нападе. И док би се књига штампала врло дуго, он је својим противницима одговарао већ за неколико дана. Тако је настао летак — „летече писмо“ — за које се говорило да је избачено као из лука, а да исто тако попут муњевите стреле погађа изненађеног непријатеља.

Тако је Мартин Лутер постао зачетник једног новог вида штампаног списа, који већ од свог почетка одговара „посебним издањима“ дневних листова, који су се појавили тек неколико векова касније.

Немачки штампари увидели су да објављивање летак-а може за њих да буде и од посебне материјалне кори-

сти. Тако је летак постао у немачким земљама врло уносно и популарно обавештајно средство. Путем њега објављивани су необични догађаји; битке, елементарне непогоде, страшни злочини, тешке опсаде градова, ужаси — „изазвани овоземаљским и надземаљским силама“ и све што је тадањи писмени пук могло да интересује, па између осталог и дворске свечаности и владарске свадбе.

Турско заузимање Београда 1521. године отворило је нову серију летак-а који су преплавили западну Европу. Отада је борба с Турцима стављена у „први план“. Немачки штампари присто су се јагмили са вестима и обавештењима с „хришћанско-тврских ратишта“. Поред текста који су доносили у својим летцима, они су у дрворезу, према казивањима очевидца, идеално приказивали тврђаве и градове у угроженом ју-

гословенским и мађарским земљама.

Међу првим штампаним списима ове врсте западни свет је узбудио извештај о тешкој погибији мађарске војске на Мохачком пољу (1526). За нас је посебно занимљиво да је вест о томе црпена из једног нашег писма, па се и у летку истиче — да је све оно што се зна о том судбоносном догађају саопштено из „хрватског извора“.

Одиста, аутор овог писма био је кнез Крсто Франкопан. Написао га је глагољичом, седми дан после Мохачке битке, према вестима које је добио с бојишта. Крсто Франкопан је саветовао мађарском краљу Лудвигу да се не упушта у бој с Турцима пре његовог доласка. Међутим, овог храброг и вештог хрватског ратника будимска дворска камарила није хтела да послуша и тако је снула у пропаст заједно с краљем

и средњовековном мађарском властелом, јер — „слушамо да је свако хтео бити заповедник овој војсци, и да је ишла у бој без икаквог реда“. Франкопан је своје писмо упутио сењском бискупу Франји, који је такође учествовао у Мохачкој бици, а овај га је, сигурно у немачком преводу, упутио даље у аустријске земље.

Мохачка битка одиграла се крајем августа 1526. године, а већ септембра месеца исте године у Аугзбургу и Нирнбергу појавио се узбудљиви летак под насловом „Како се турски цар с угарским краљем на дан усековања светог Јована борио на Мохачу“. Ово Франкопаново писмо представља до сада први познати пример како је једно писмо из наших страна послужило као грађа за новинарски летак, који је кратко време пре тога постао значајно обавештајно средство у немачким земљама.

ГЕОГРАФСКА ПУСТИЊА

Пустиње и полупустиње заузимају трећину површине копна. На сваки хектар земље, који човек овако или онако обрађује, долази 2,5 хектара пустиње. Не говорећи о социјалним врзацима, око 60 одсто становништва наше планете је полугладно због недостатка воде у крајевима где оно живи, док је народ у преко 60 земаља на „границама неугољене жеђи“. Вода је главно мерило богатства људи у неким земљама: „Он има бунар“ каже се за имућне људе у неким крајевима Арабије.

Пустиње оскудевају у падавинама

Два појаса пустиња опасују Земљу. Око северног појасника пружају се пустиње Мексика, Сахара, пустиње

ПРЕКО 60 ЗЕМАЉА ЖИВИ НА „ГРАНИЦИ НЕУГОЉЕНЕ ЖЕЂИ“ • ДВА ПОЈАСА ПУСТИЊА ОКО ЗЕМЉЕ • ПОДЗЕМНА МОРА • РУШЕВИНЕ ГРАДОВА У ПУСТИЊАМА. РАДИОАКТИВНИ УГЉЕНИК РЕШАВА ТАЈНУ НЕКАДАШЊЕ КЛИМЕ САХАРЕ •

душним притиском, у којима је врло тешко образовање облака и излучивање падавина; неки високи планински венци, као што су Анди, Памир, Хималаји и други, спречавају продор влажних ветрова са мора и океана унутрашњост континента, која због тога оскудева у довољно количини падавина.

Годишња висина падавина у пустињама није већа од 150—200 мм. У неким пустињама мања је и од 50 мм годишње, док у Такла Макану, у Централној Азији, није већа од 9 мм годишње. Али, има и таквих пустиња у Северној и Југозападној Африци и Јужној Америци где година-

ном очекивању благодатне кише они прате трагове змија: ако змије пузе на узвишена места биће кише! Да би дошли до кише у Тексасу се служе најновијим тековинама науке: посипају из авиона кристалине соли по задућалим облацима. Сујевејни фармери, верујући у вршине, да би добили кишу прерву на леђа убијене отровне змије звечарке и вешају по оградама смрдљиву рибу са главом наизвише. У суншним периодима, који каткад трају по неколико година непрекидно, неки фармери одлазе на рад у градове остављајући на закључаним вратима својих домова трагикомичне натписе: „Враћам се кад почну кише!“ И садашњи председник САД, Џонсон, рођени Тексашанин, прича да су у време његовог детињства чак и „поклони испод божићне јелке у пуном смислу речи зависили — од кише!“

„Мртво срце Аустралије“

Централна Аустралија је земља усахлих река, каменитих равнина које је Сунце спржило и оскудног биљног света. Некада је тамо било велико унутрашње море — слично Панонском у нашим крајевима. По обалама тог мора бујале су шуме, а слатке и слане воде кителе од животиња. Покретима Земљине коре дно аустралијског мора је било издигнуто, па је претворено у копно. На смену обилу воде дошла је жеђ: у Централној Аустралији не пада више од 50—100 мм кише годишње. У њеном средишту налази се језеро Еир. Ово лежи 30 м испод нивоа мора. Мада је његов слив огроман, у језеро притиче ништавни мала количина воде, јер све нестане у околну пустињу. Тај крај најмањег Земљиног континента називају „мртвим срцем Аустралије!“

Скитачка племена у Аустралији сачувала су до сада свој начин живота и ритуалне обреде ради кише. За време

својих лутања и тражења хране она су срећна када наиђу на барицу прљаве и смрдљиве воде. Барица у којој је остало 80—100 литара воде сматра се „великим“ воденим објектом. Али, и та племена знају да користе чисту воду: они је неће пити директно из барице, него из јамиче ископане поред ње; процеђујући се кроз песак вода постаје чиста и погодна за пиће. Међутим, испод пустиње спржене Сунцем, леже милијарде тона воде — огромне резерве Великог артезијског басена. Вода се налази на дубини од 200—1.500 м. Већим делом је слана и неупотребљива, а тамо где се користи подигнуте су сточарске фарме и ту има нешто хране за стада оваца.

Океанографска експедиција — на камилама

Познато је да океанографске експедиције користе вешће или мање бродове. По именима тих бродова називају се све такве експедиције (код нас експедиција „Хвар“, раније „Вила Велебита“, код Енглеза „Челенџер“ итд.). Али, једном се десило да је одређена океанографска експедиција извршила постављене задатке — захваљујући камилама! Није добила име „Камила“, мада то заслужује. Како се то догодило?

Познато је да се дуж источних обала Каспијског мора простире огромна пустиња. Пре тридесетак година у један њен део продирани су заливи Каспијског језера Мртва Култук и Кајдак. Једна експедиција, коју је одредила Академија наука СССР, испитивала је у јануару и марту 1938. године хидролошке и биолошке карактеристике тих залива. Требао је да експедиција ради на залеђеним површинама залива, али су они тада били без леда. До њих је било тешко доћи. Да би у томе успели, учесници експедиције изнумирали су у селу Прорви десетак камила. Са њима су прошлу кроз слане мочваре и избили у подножје планине Ала-Тун на граници оба залива. Уз пут су камиле користиле снег место воде. У повратку није било снега. Резерве воде биле су ограничене, а пустиња се пројављивала унедоглед. Налажући се да ће наићи на бунар, волчић каравана је скренуо с пута.

Експедиција је наишла на поточни кристално чисте воде. Њени учесници су били пресрећни, али за мало — вода у поточину је била гоо-кослана! Сунце је дању јако печало. Да би олакшали пут камилама, кретало се ноћу. Осмог дана, уморне и исцрпљене жеђу, камиле нису устале. До села Прорве остало је било још 40 км. Ноћу се на хоризонту видела светлост у њиховим домовима. Шта да се ради? Водич је са младе и још снажне камиле скинуо сав терет, дигао је и зашкочио уснама. Она је кренула вукући га дугим ременом. Ујутру је он стигао до села, одакле је учесницима океанографске експедиције впућена помоћ: приспели су мештани са камилама и спасли океанографе. Дакле, без помоћи камила поменута океанографска експедиција не би успела. Захваљујући „пустињским ламама“, како називају камиле, научници су извршили постављене задатке.

„Замак од вате“

Рушевине тврђава и градова, сведоци некад цватућих култура, леже у безводном мору песка не само у пустињама Средње и Централне Азије, него и у Арабији, на границама Сахаре и чак у пустињама Перуа. Остаци древних система за наводњавање очувани су у совјетској Средњој Азији, у Закавказју (држава Урарту, 13. до 9. век пре наше ере), у долини Тигра и Еуфрата (3.000 година пре наше ере), у Мексику, Кини и у многим другим земљама.

Средњовековни путник Јакут назвао је хорезмски град Ургенч највећим градом света. Мери, престоницу древне парћанске државе, шитно је зид дугачак 27 км — 9 км дужи од зидина древног Рима. У Тунису, код Ел-Џема, очуване су развалине римског амфитеатра за 60 хиљада гледалаца. Сада је поред њега спирално арапско село. У Малој Азији, на месту некадашњег светог града Хиерополиса, налази се сада пустињски плато Панхуб-Келеси, што значи „Замак од вате“. Фантастични стубови, чудесне куле, зидови и висећи мостови тог природног замка образовани су од белог кречњачког туфа, који је наталожила вода минералних извора. Извори жу боре и сада недалеко од древног гробља. Оно је једини остатак који подсећа да су ту некада живели људи.

На југу Израела је пустиња Негев. У доба Римске империје ту је било 6 градова са становништвом од 3—6 хиљада људи. Развалине највеће од њих, града Овлата, основаног у другом миленијуму пре наше ере, одржале су се до садашњих дана. Његово становништво, као и осталих градова, живело је у крају са развијеним наводњавањем: пронађено је преко 17 хиљада брана, које су задржавале воду пролећних киша за потребе наводњавања. Колики је људски топлотел стигао надиреће пустиње!

Недавно је ретеча тајна обила воде у оази Вади Фагма, која лежи 100 км од луке Цице на путу за Мекку. Она избуја на неколико места. По арапској легенди во-

да се појавила на месту где се Мухамедова сестра спустила са неба на земљу. Утврђено је да се ради о огромном водопаду, дугачком неколико стотина километара, кроз који вода тече са удаљених планина. Остало је непознато ко су били градоци тог водопада. Сличан водопад је пронађен и у Марса Матруху, око 250 км западно од Александрије. Поправљен је и у току II светског рата служио је за снабдевање водом енглеске армије, која се у том делу Либијске пустиње борила против немачких топова.

У совјетском Закавказју, у Средњој Азији и Ирану леже подземне галерије — каризи. У њима се сакупља подземна вода. Каризи су дугачки 1—20 км, па и више, а леже у дубини до 160 м испод површине земље. Техеран и сада добија воду из 36 кариза, од којих се један налази испод самог града на дубини од 64 м. Такве грађевине налазимо и у Египту, где је њихова изградња започета пре 25 векова. Изградња кариза је била ропски посао. Каризи су ниски и узани. У њима човек не може да се исправи, нити будаком да размахне.

Нилски коњи и слонов — у Сахари!

У самом срцу Сахаре, у неким стеновитим платоа Тасале, откривени су дивни цртежи и барелефи у камену. Они приказују жирафе и стадо антилопа у трку; гордо се креше слонове, а нилски коњи се одмарају у мочвари обраслој трском. Има и цртежа бикова, коња упрянутих у кола, жена и мушкарца са луковима и стрелама. Како су могли да остану тајанствени уметници у тој безводној и сунцем спрженој земљи? Где су видели животиње, које су представили на камену? Даљим проучавањима околине откривени су остаци насеља, оружја и предмети потребни домаћинству. То указује да су у срцу Сахаре некада живели људи, ловили и обрађивали земљу. Када?

Нашеће се претпоставка да се клима јако изменила у току последњих неколико хиљада година и да је „географска жеђ“ врло млада. Испитивањем је потврђено да то важи само за Сахару. Најстарији цртежи у Сахари прављени су пре 8—9 хиљада година. Према томе, у то време у Сахари је било довољно воде. Међу становницима области Суф очувано је предање о обилу површинских вода у Сахари.

Алжирски научник П. Кезел открио је у остацима давно угинулих животиња, закопаних у песку централне Сахаре, цветни прах кипариса, клеке и дивље руже. Анализом помоћу радиоактивног угљеника утврђено је да је цветни прах стар најмање 4,5 хиљаде година, а највише до 8 хиљада година. Помениuti налаз несумњиво доказује да је пре неколико хиљада година скоро цела Сахара имала благу медитеранску климу. Назирање пустиње ка северу почело је приближно пре 2.500 година. Узрок нагле промене климе у Северној Африци остао је за науку још увек нерешена тајна.

Мале, Средње и Централне Азије, Индије и Пакистана. Око јужног појасника лежи пустиња Гран-Чако у Јужној Америци, Калахари и Кару у Африци и Велика Централна пустиња у Аустралији. Такав њихов географски положај на површини наше планете потиче од карактеристике климата Земље и простирања високих планинских венаца: око повратника леже области са високим ваз-

ма не падне ни једна кап кише! Зато грађани Лима, престонице Перуа, који скоро не знају за кишу, не носе непромочиве мантиле. Сматра се да у читавом граду који има преко 1,2 милион становника нема ни једног таквог примерка одеће!

У легендарној земљи каубоја, у Тексасу (САД), фармери имају пословицу: „Немамо кишу, него ветар, не ветар — већ песак!“ У валд-

опис одбране и пада Сигета написао на хрватском језику и глаголицом.

... Браниоцима преостало само још унутрашња тврђава Сигета, некада тврди каменит, који је већ био пола попуштен од турских топова. Последњи дан одбране: „На дан 19. августа, који беше понедељак пред празник светог Бартоломеја, Турци су завели велику варош, а у њој осталоше многи јунаци који нису могли да вђу в каштел, јер су им Турци пресекали одступницу на тврђавском мосту. И који нису на време могли да се склоне у тврђаву, сви погинуше храбро се борећи: најпре Мартин Бошњак, Петар Болиш војвода, и још много јунака. На мосту тако погубе стари Ловенац војвода, Петар Баста војвода, а Јурија Мезнић војводу тамо ранише и Секцији Матићана, те од њих не беше више никакве користи. У тој истој вароши погинуше најпре Ратован војвода и Пандре Ференац војвода и много других знатних јунака, да се сви набројати не могу, тако да ту варош они што се склонили са великом погибином напустише. А стаде војводе и јунаци највећом бојом у њој изгинуше.“

„И тако се нематерно тужач, затворисмо у каштел.“ Чокић опис сав је у оваком казивању, и готово је дословно преведен на немачки језик. Својом непосредношћу и сведочењем учесника, који проживљава најтеже тренутке једне већ уна-

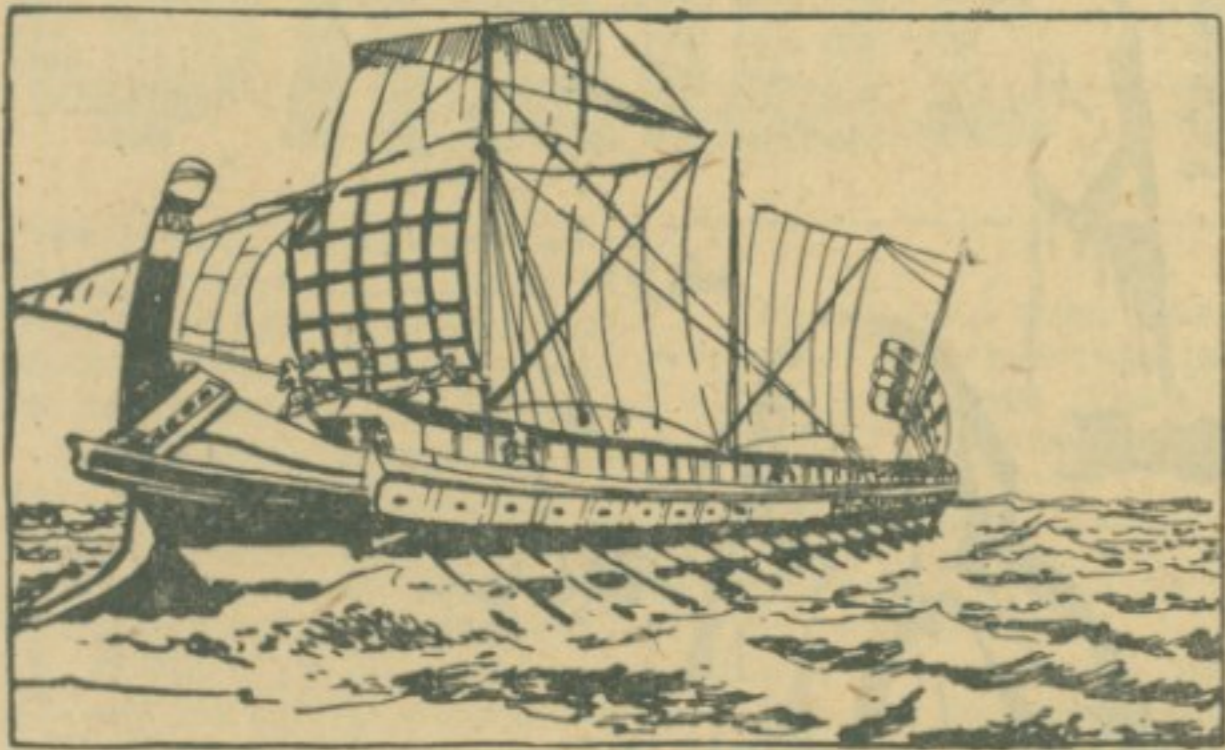
пред изгубљене али јуначке борбе — Чокић опис дубоко је узбудило европски свет.

Хрватско-турско ратиште током читавог XVI века даје обилата саопштења немачким летицима, а одатле и француским. Пад Бихаћа (1592), борбе око Сиска и Петриње забележене су у тој врсти повремене штампе, која је претходила новинама у данашњем смислу.

Врло је занимљив немачки летак о чувеној бици код Сиска (22. јуна 1599). За савременике то је била судбоносна битка, јер је код Сиска после шест деценија, уз помоћ Хрвата, заустављено турско продирање на најзападнијој тачки султановог царства. Поред текста на летку је отиснута и колорисана слика северозападне Хрватске са сисачким бојиштем. И овај летак црпе је податке о току и исходу битке из хрватских извора.

КО СУ БИЛИ ГУСАРИ

Црвени и црни брод

— 6 —

Грчки бродови, велики и тешки — као овај на слици који потиче из V века пре наше ере — могли су да приме велики број људи — око две стотине, од којих су 150 били веслачи. Бродови су били обојени јарко црвеном и црном бојом. Једра су употребљавана само за дуга путовања. За време борби пловило се на весла. На предњем крају лађе налазио се снажан кљун у облику мача који је служио за пробијање бокова непријатељских лађа.

Мост за пешадију

— 7 —

Римљани, најбољи борци на земљи, имали су на својим бродовима „гаврана“ напред на овој галији из III века пре наше ере. „Гавран“ је био нека врста покретног моста са металним кљуном (због тога је вероватно и добио име) на свом спољњем крају помоћу кога су привлачени непријатељски бродови. Римска пешадија је одмах преко њега прелазила на противнички брод и заподевала борбу прса у прса, као на земљи.

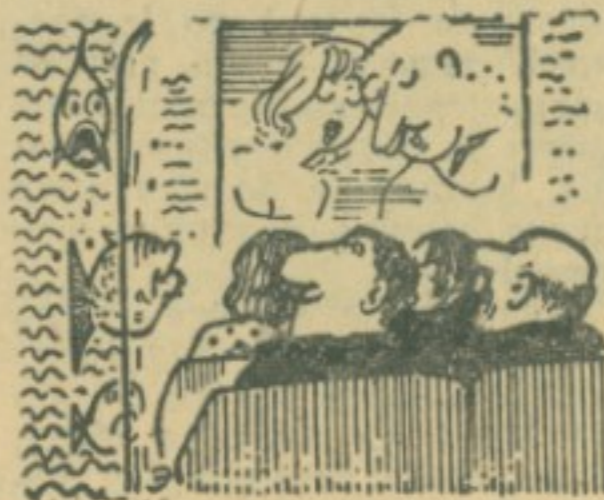
Судар у Егејском мору

— 8 —

У Егејском мору збио се 78. године пре наше ере догађај који је могао, да се другачије завршио, изменити светску историју. Бар тако неки мисле. Један брод из Рима пловил је лагано ка Родосу. На броду се налазио један изузетан путник: отмени млади Римљанин који је праћен својим многобројним робовима ишао у Родос да би тамо похађао једну чувену школу за реторику. Код стеновите обале Каира неколико малих и равних али врло брзих барки напало је велики брод опколивши га и, после краће борбе, заузеле га и опљачкало.

Кад је пауза

У Флориди у једном језеру уређен је подводни биоскоп. За време пауза посетиоци могу да посматрају рибе које пливају око стаклених зидова.

„Ви не познајете свој посао“

— 9 —

На освојени римски брод прешао је и сам вођа пирата да би проценио вредност свог плена. Његову пажњу привукао је млади аристократа који није престајао да чита, индиферентан према свему што се догађало око њега. Пират му се приближио и поче да га запиткује. Али младић настави да чита не одговарајући. Вођа пирата се разбесне, кад му један од путника рече:

— То је Јулије Цезар!

— Браво! — одушевио се пират. — Онда ћу тражити цену од 20 таланата.

Цезар га презриво погледа и рече:

— Ви не познајете свој посао, иначе бисте за мене тражили бар 50 таланата.

Цезарова претња

— 10 —

Пирати очекујући да стигне тражена цена, одвели су заробљенике на копно, у једно обалско село настањено пиратима. Млади Цезар који је не узбуђујући се настави своје учење, забављао се гледајући гусаре који су све време проводили у гозбама и пићу. Њихова бахатост сметала је младићу који им најзад рече:

— Једнога дана пашћете ми у руке а тада ћу вас све погубити!

Пирати су се смејали овој претњи и кад откуп стигне они пустише младића на слободу. Тада се Цезар и његова пратња укрцаше на једну галију и упутише ка Милету, граду и грчкој насеобини у Малој Азији где је млади римски патриције имао моћног пријатеља.

Казнена експедиција

— 11 —

Одмах по даласку у Милет, млади Цезар се упути пријатељу и од њега позајми четири добро опремљене галије. Још у току ноћи стигао је у гнездо пирата. Заробио их је готово све, њих 350, а само неколицина је успела да побегне у суседне планине. Бивше апсанције постадоше заробљеници и Јулије Цезар их одведе на пучину и потопао заједно са бродовима. Јулије Цезар је одржао своје обећање.

(Наставиће се)

ГАЈЕЊЕ ЦВЕЋА И ПОВРЋА БЕЗ ЗЕМЉЕ

Советским научницима успело је да у већем обиму гаје разне врсте поврћа и цвећа без земље. И не само то! У судовима са водом и потребним хранљивим елементима у раствору, тзв. „хидропонима“, они су, како пише један совјетски стручни часопис за повртарство, скривали знатно дужину вегетације појединих повртарских биљака, а исто тако за 3 до 5 пута повећали приносе поврћа.

За овакав начин гајења поврћа и цвећа у воденој култури потребни су: кисеоник, водоник и угљеник, које биљке добијају из вазду-

ха, а затим гвожђе, бор, мајган, бакар, цинк, азот, калијум, фосфор, калцијум, магнезијум и сумпор, који се додају у облику смеше из хемијских соли или као минерална ђубрива. Све се ове соли углавном измешају, држе у затвореном суду и по одређеном рецепту (обично по 1 и по грам на литар водиче) додају поврћу и цвећу, које расте и успева у води.

Потребно је само имати одговарајуће судове и растворе наведених хемијских елемената, које ћемо додати у воду суда и са успехом можемо гајити цвеће и поврће у собама!

ЈОШ ТАЈНА...

Мед, производ организма пчела, које оне стварају од мирисних сокова сакупљених из мноштва разних цветова, одавно је познат као врло хранљива намирница. Хранљивост му пре свега долази од инвертног шећера, од кога на гликозу отпада 34% и на фруктозу 40,5%, на воду око 11,7%, сахарозу 1,9%, беланчевине до 2% и 0,18% пепела, а осим тога његову хранљивост повисују извесне количине витамина, фермента, елемената у траговима и извесних бактерицидних материја.

Нађени су записи о меду код Сумераца, једног од најстаријих античких народа, који су насељавали јужну Месопотамију. О меду говоре и хијероглифи на пира-

мидама вековима пре наше ере. До сада је потврђено дезинфекционо дејство меда на загађене ране.

Међутим, иако је многобројним огледима утврђено и доказано да мед као храна са извесним примесима, на пример, са млеком, може месецима да надокнађује сваку другу храну, његове бактерицидне особине се још увек испитују. Да је мед лек за људе то је неоспорно утврђено, али још се не знају његове бактерицидне особине и чиниоци, који условљавају да је мед лек за разне болести људи. Ове особине се засада само претпостављају. Шта је то у меду и зашто мед лечи многе болести, остаје за сада човеку тајна.

НЕМА ХЛЕБА ЗА ЛОПОВА

Енглец Џон Фишер воли технику и интересује га разни проналасци, па је и он конструисао један кофер за транспорт новца. Кофер постаје „намоћораст“ чим га неко зграби ко нема права. У том тренутку прсти лопова бивају прикљештени, а три вештачке руке искоче и заурла сирена.

„ШЛАГЕР“

„Шлагер“ британске изложбе кишобрана 1964. године представљао је и овај сунцобран начињен по узору на шешире који се носе уз народну ношњу. Уосталом, енглеска индустрија кишобрана славила је јубилеј: већ у них сто година кишобран се у Енглеској убраја у неопходност моде и важи као „национални амблем“.

СЛУЖБЕНИ ХОБИ

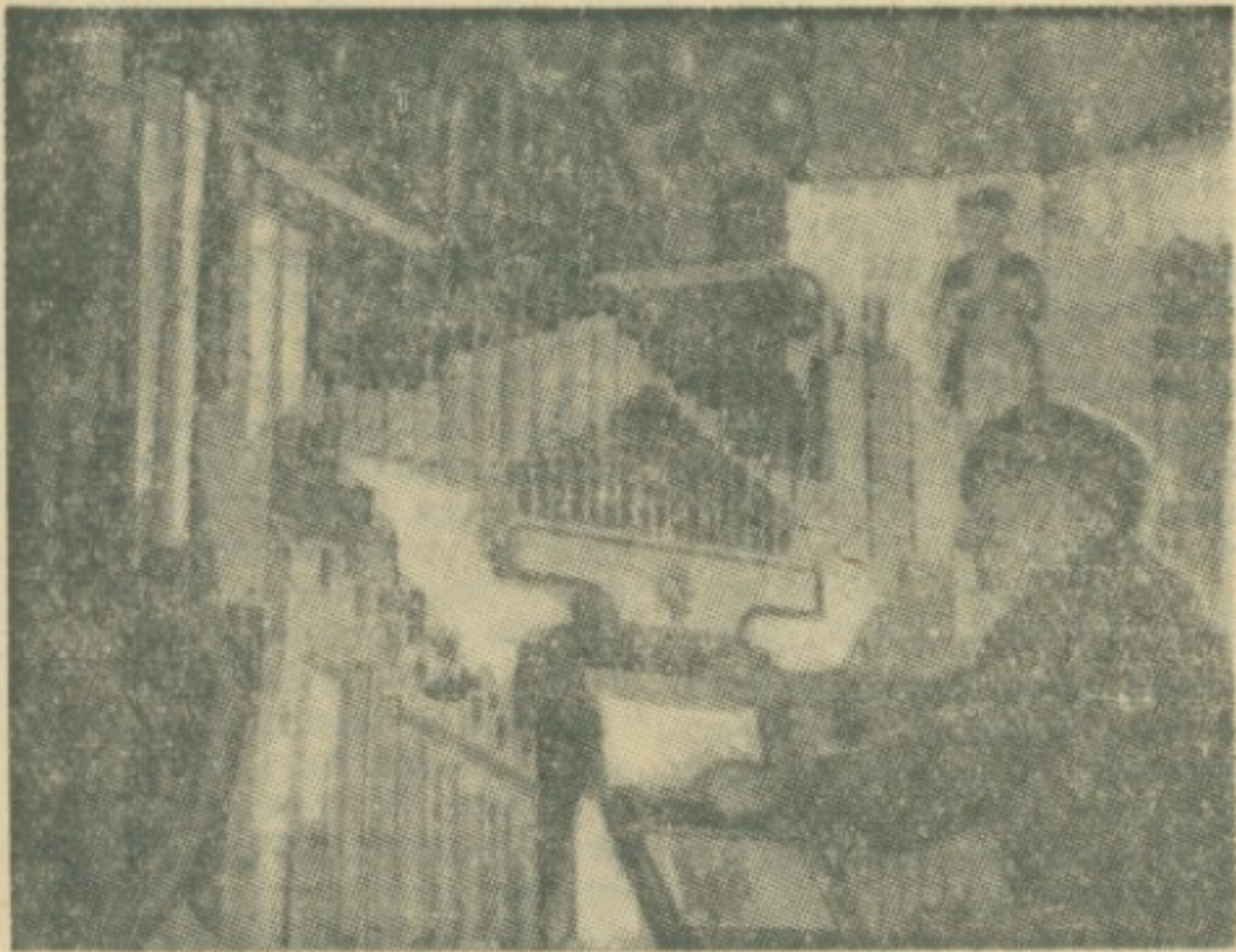
Као „службени хоби“ могло би да се сматра и сакупљање аутомобилских таблица у једном одељењу берлинске саобраћајне полиције. Ко год долази из иностранства и жели да му се додели приступ у Берлин мора да преда стару таблицу. Пошто ти људи могу да траже натраг таблице, то се оне не уништавају него сакупљају на једно место.

СЛИКОР И ДРЖОВНИ ТУЖИЛОЦ

Пер Бенгстон, сликар из Копенхагена, убраја се у најновије становнике истражног затвора у Копенхагену. Државни тужилац Грегор Сторн оптужио га је да је фалсификовао и продавао слике. Али, пошто су Бенгстонови радови веома занимљиви др-

жавни тужилац, који је љубитељ сликарске уметности, откупио је три слике које је затвореник израдио у ћелији. Пошто је тужилац платио велику цену, то ће сликар од тог новца моћи да плати најбољег адвоката за своју одбрану.

НЕЋЕ ДА ЧУЈЕ

Фред Грегори из Дербишајра радио је 30 година на аутоматским оргуљама. Сада су оне готове. Слично као код електричног клавира, Грегоријеве оргуље раде по

систему ваљака. Један љубитељ оргуља недавно је поудио Грегорију 8.000 марака за његов инструмент, али он неће да чује ни за какву ц

УЛИЦА ПРОГРЕСА

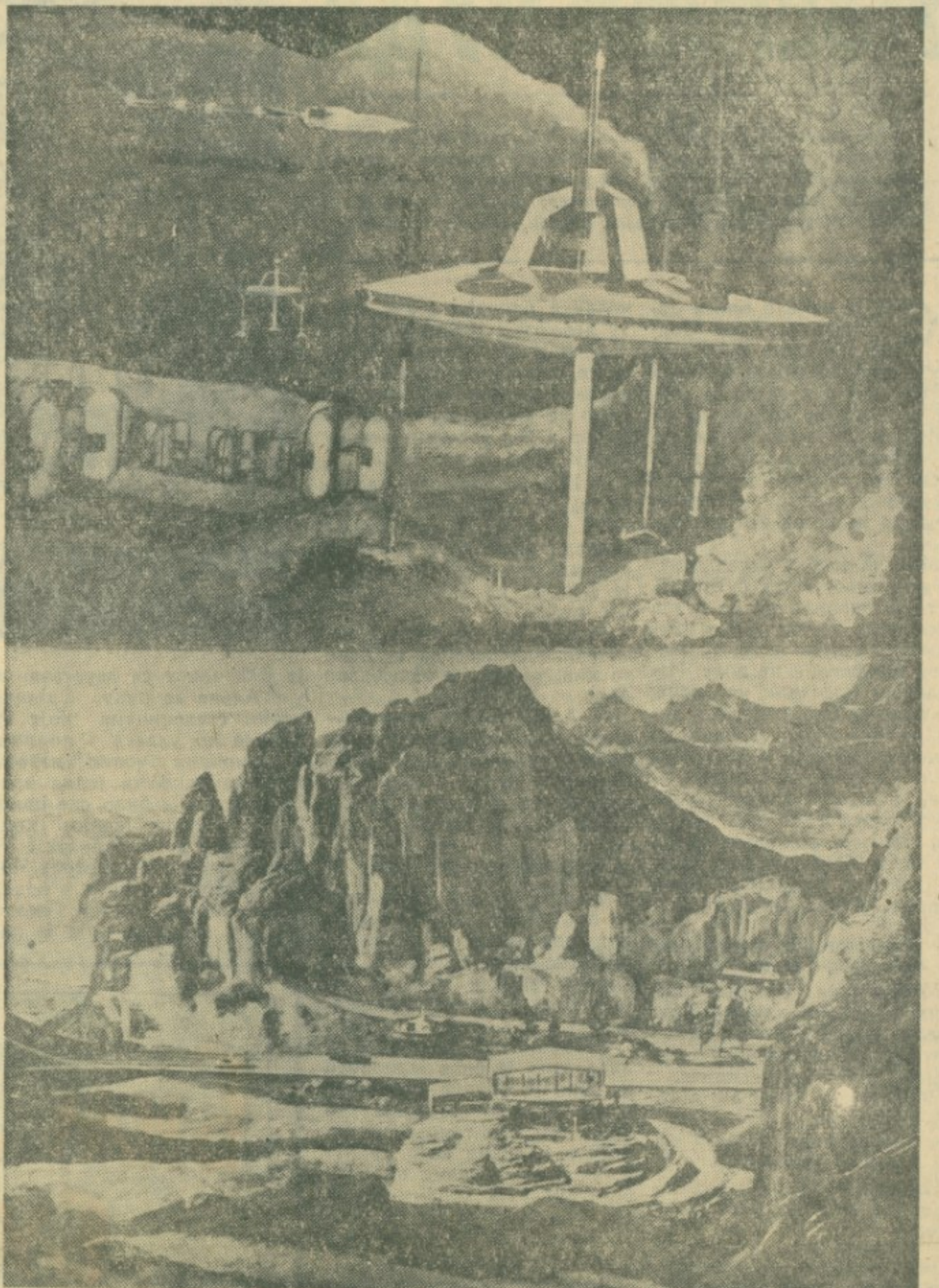
Улицом Прогреса назива се главна артерија једне нове и привремене вароши, која је изграђена пре три месеца. Тако ће се називати највише још годину дана, колико ће трајати павиљони на светској изложби у Њујорку.

Улица Прогреса нимало не личи на друге улице. Она нам пружа слику извесне будућности. На једном сектору те улице могу се видети макете и графичка објашњења

о пространству атмосфере, о величини мора, а подаци о васнони дати су тако детаљно да готово није ништа тајна у тој области до чега је савремена наука дошла. На пример: ако је реч о суперзвучној брзини ракета, о лету метеорита, о сударима међу њима, као и о последи-

цама тих судара, затим су дати подаци о кометама и тако даље. Научници су помоћу боја омогућили посетиоцима да се нађу у свемиру међу звездама и планетама; за свега неколико минута посетиоцу извесне тајне постају сасвим јасне. Убрзо затим мења се декор и посе-

тилац из васноне рони у морске дубине. Научници су у тој области употребили различна средства како би посетиоцима објаснили каква су чуда и богатства налазе у мору. Ту има тако занимљивих детаља да фантастичне приче Жила Верна заиста ту постају стварност.

»МИСФИТС«

„Мисфитс“ називају се девојке Ценет Бејли (16 година), Полин Моран (16 година) и Андреа Хајн (17 година). Ове три музикалне девојке из једног места у Енглеској желе да под овим уметничким именом својим девојачким урлањем туку Битл

се и кажу: „Што могу и како могу они, можемо и ми“. Са добошом и гитарама оне су направиле већ толико ларме да су добиле и извесне ангажмане. Питање је да ли је то довољно за „велике скокове“ као на слици.

Прва несрећа

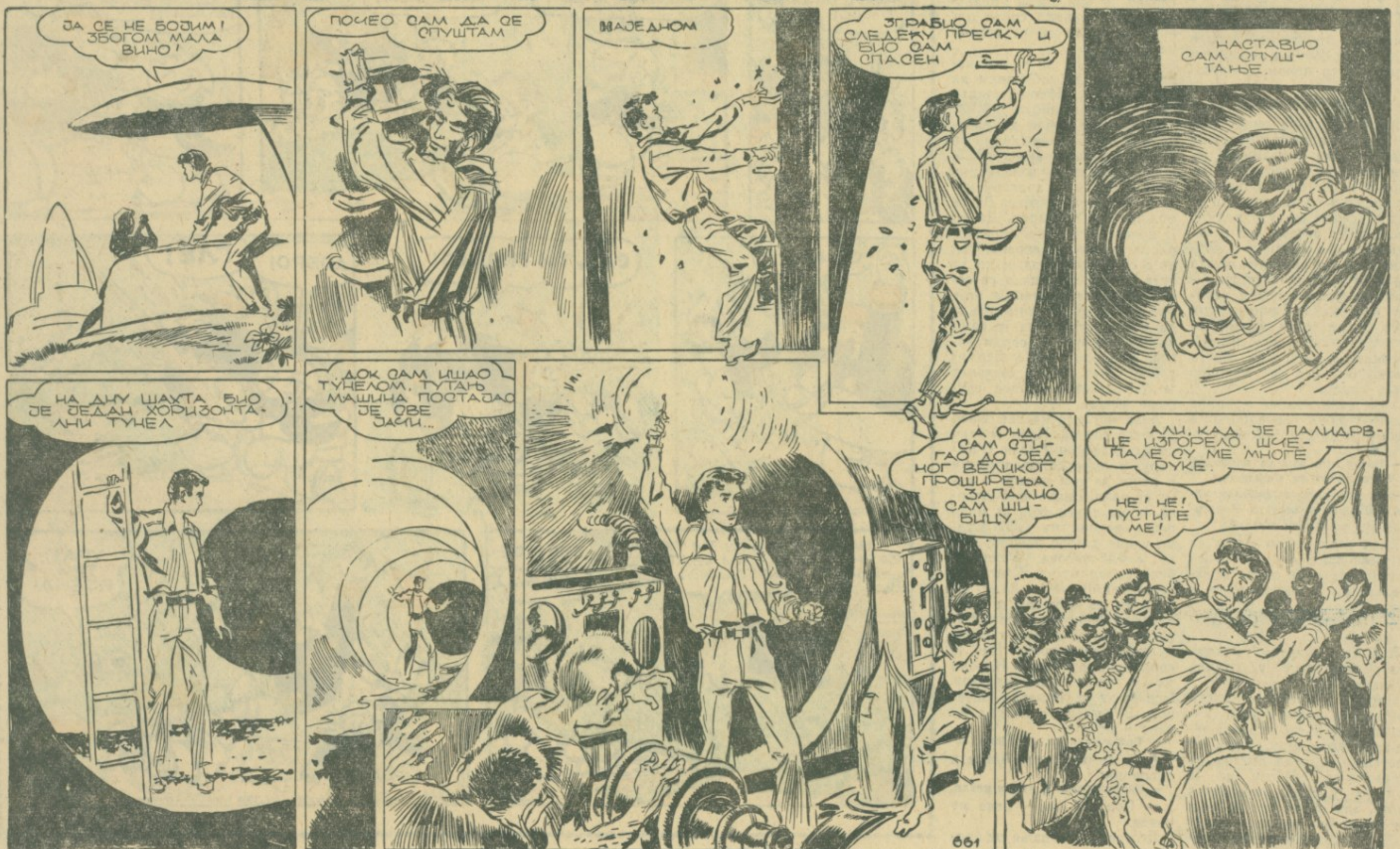
На Форментеру, балеарском острву на коме живи хиљаду становника, недавно се догодила прва саобраћајна несрећа у његовој историји. До пре неколико година тамо су постојали само бицикли и један једини аутомобил. Сада има преко стотину аутомобила.

Не заостаје...

Педро Јариба Нонаи је најстарији носач на свету, како неки мисле. Он има 88 година и још је увек вредан на послу. На главној железничкој станици у Мадриду он непремидно носи пртљаг и не заостаје ни за једним млађим колегом. Педро, који је раније био железнички радник савија се од 1917. године под теретом сандука и кофера. Колико тона пртљага је пренео за 47 година Педро не може ни приближити да наслути.

ВРЕМЕНЛОВ

ПО РОМАНУ Х. Ч. ВЕЛСА

АЛАН У ЗЕМЉИ ЧУДА

У животу се догађају често необичне ствари које понекад могу и најмирније људе да умеснају у авантуре о којима они никад нису савали. Једну овакву авантуру преносимо из једног њујоршког полицијског досијеа. У њој је главну улогу одиграо неки Алан Џонсон, студент технике.

Све је почело онога дана када је Алан Џонсон напустио кућу својих родитеља после викенда у Њујорку и хтео да се врати у инжењерску школу на којој је студирао. Како је саобраћај био закрчен, то је Алан стигао на централну њујоршку станицу у тренутку када је његов воз већ одлазио.

Младић је био бесан. Други воз имао је тек сутрадан, а то је значило да ће сутра морати да изостане и са предавања, а знао је да то његови професори не воле. Извадивши новчаник из џепа, он поче да броји новац и виде да има таман толико да вечерас још оде у позориште и на вечеру. Стојећи у сред велике станичне хале он је размислио шта да ради, кад наједном примети да му се приближава једна млада девојка. Чим се заустави испред њега, она прошапутала:

— Рекла сам вам да масло неће бити добро за механизам.

Многа деца англо-саксонских земаља нападају знају поему „Алиса у земљи чуда“ као што наша и деца других земаља знају друге приче.

Због тога и Алан аутоматски одговори:

— А међутим, то је било мало најбољег квалитета.

Изгледало је да је девојка задовољна одговором: јер рече:

— Састанак је тачно у седам часова, Седма улица, број 890.

Затим она погледа на огроман станични часовник и суво додаде:

— Дошли сте седам минута раније. Идући пут гледајте да budete тачни.

После тога она ишчезну у гомили путника. Рећи да је Алан био зачуђен мало је. Он одмах помисли да се ради о некој гангстерској банди, да су то њихове шифре и да га је девојка вероватно заменила са неким другим.

Скептичан агент

Алан записа на омоту једне коверте адресу коју му је девојка дала и размисли један тренутак. Девојка је говорила о састанку у одређено време и грдила га што је дошао седам минута раније. Реши се да сачека још мало. Купи новине у киоску и киоском поче да посматра место на коме је малочас стајао — било је управо испод великог часовника. Тачно у три часа стиге један младић обучен у браон одело, извади новчаник и поче да броји новац као што је малочас Алан радио.

Алан сави новине и приђе младићу коме изговори исте речи које је девојка њему упутала:

— Рекла сам вам да масло неће бити добро за механизам.

— А, међутим, то је било мало најбољег квалитета — одговори му непознати младић.

Алан сада добро осети да су њега заменили с неким другим, па поче да се понаша као да је њихов човек и рече:

— Напусти град. Они знају све...

Као неки фантом младић без речи ишчезе у гомили путника.

После тога Алан се упути најближем полицијском комесаријату и све исприча дежурном полицијцу. Овај му постави неколико питања, па му очински објасни да је Њујорк препун свакојаког света, али он не зна на који би начин они могли у граду од осам и по милиона ста-

новника пронаћи једну младу девојку и једног младића. Алан је био упоран. Да би га се решио, полицијца га посла у главни комесаријат. Тамо га прими поручник О'Конор и кад саслуша његову причу, поче да се смеје.

— Шта ви мислите, младићу, да би требало ја да урадим? — упита га он. Зар да ухакисим људе због тога што они иду по граду и цитирају стихове из „Алисе у земљи чуда“.

— Али, кад их будете испитали, видећете да ту нешто има, упорно је наваљивао Алан.

— А где да их нађем? — Знате шта, пријатељу, најбоље је да ви седнете у воз и идете у школу, а нама препустите да ловимо људе који не поштују закон.

„Седам младих девојака...“

Алан је толико наваљивао на поручника, те овај најзад пристави да му да једна полицијска кола и једног полицијца да оду до куће чију адресу је девојка назначила.

Кола стигше до Седме улице, која је била једносмерна. Био је обичан трговачки квартал. Ускоро стигше до броја 890, али тамо су се налазили радници који су рушили ту и суседну кућу — број 892. На кућама више није било ни крова, ни прозора, ни врата. Стајали су само још голи зидови.

Агент Шорт изађе из кола и упути се шефу градилишта. Од њега сазнаде да су они већ ту 15 дана и да ће на место ових двеју зграда бити подигнута нова кућа. Како није било ничег сумњивог, Шорт се врати у кола. Алан је био очајан. Изгледало је сам себи бедно. Због тога замоли свога новог пријатеља да га искоца на Бродвеју.

— Отићи ћу да видим неки филм и да заборавим на ову глупост. Извините што сам вас деранжирао.

Филм није успео да разоуди Алана. Непрекидно је мислио на своју авантуру. У једном моменту извади из џепа коверту са адресом коју му је дала девојка. Да се можда није преварио. Да би је наново прочитао, он искористи светло са екрана. Не, није се varaо. Била је то та иста адреса. Изненада се сети, зашто на то раније није мислио. Девојка није рекла да уђе у кућу. Она је само казала да буде у седам часова код броја 890 у Седмој улици. Без сумње састанак је био заказан испред срушене зграде.

Алан погледа на сат. Било је шест часова. Прво је хтео да се телефоном јави О'Конору, а онда се предомисли и реши да сам испита о чему се ради. Изађе из биоскопа, позва такси који га мазо после искрца на углу Седме улице и пође пешице. Било је 6,45 часова. Улица је била скоро пуста. Стигавши испред броја 890, Алан се наслони на бандеру и поче да чека. Минути су пролазили. А онда се појави у правцу куће један човек. Био је веома добро обучен. На очима је имао црне наочари. При ходу се помагао штапом. Заустави се испред Алана и рече:

— Седам младих девојака...

Алан се опет сети Алисе и одговори:

— Наоружаних са седам метља.

— Пратите ме — рече му човек.

Десетак кућа даље од бро-

ја 890, човек се заустави и дала из непокривених сијализа. Ту су седела два човека. Један од њих био је огромног раста, широк и длакав као неки гориле. Иза њега, у фотељи седео је један омањи, смеђи човек. Читаво његово држање показивало је да је он шеф групе. Човек у фотељи се окреће Алану и рече:

— Немамо времена за губљење. Они ће у 8 часова

напустити хотел. А како знате они су веома тачни. Поћ ће вас одвести, и прстом показу на горилу. — Он ће водити кола, а ви ћете седети поред њега. Наш други човек, Нино, чека вас са колима напољу. Он ће седети на задњем седишту да би вас „локривао“. Оружје ћете такође наћи у колима. Пазите! Ако изађу обојица заједно, приморани сте да их убијете обојицу.

Шта да ради? Шта да ради?

Алан скоро аутоматски седе у кола. Непрекидно је покушавао да разуме о чему се ради. Био је свестан да га је девојка заменила са неким другим.

Још су му у ушима звониле речи човека из фотеље:

— Кад се кола буду нашла лево од главног улаза у хотел Валдорф Асторију Пол ће их зауставити, изаћи ће из њих и дићи ће капак на мотору правећи се као да вам се десио квар. За то време ви ћете имати прилике да добро видите оба човека кад буду излазили из хотела. Рекли су ми да сте изванредан стрелац и да никад нисте промашили циљ. Нино је добио наређење да вас ликовира, ако будете оклевали или промашили.

Пол није ни речи проговорио, а човек са црним наочарима даде Алану коверту са 500 долара и рече му да ће остатак добити кад буде посао завршен. Алан помисли да им каже истину, а онда се сети да жив не би изишао из куће.

У колима је од Нина добио револвер и сад су се љутећи возили према хотелу Валдорф Асторији.

Пол је изванредно возио. Кола су се одлично провла-

чила кроз вечерњу велеградску гужву. Испред хотела, на означеном месту, стигше на време. Алан се осећао као да гледа неки напет криминални филм. Пол изађе из кола и диже капак. У том моменту два човека изађоше из хотела. Нино повика:

— Пуцај! Пуцај!

Алан је сав изнебуљан стезао револвер у руци. Зачу се нека вика, а затим на њихова кола налетеше нека друга кола. Пол и Нино се бацише напред, а Алан испале из кола и изгуби свест.

Дошао је свести много касније. Појма није имао где се налази. А онда полако поче да разазнаје да је у болници.

А онда с муком окреће главу и виде да поред његовог кревета седи поручник О'Конор.

— Не брините ништа, све ће бити у реду, рече му он са осмехом. Добили сте ударац у главу, али добања није прелоњена. Имали сте много среће. Пошто нисам знао како да вас извучем из кола, то сам морао да изнесирам судар.

Алан с муком рече:

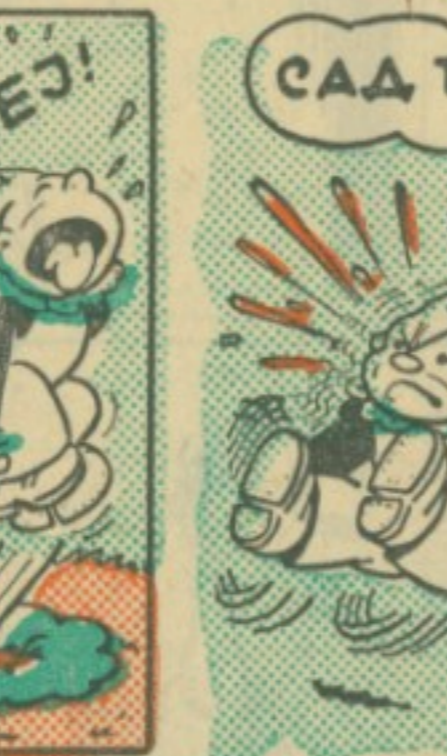
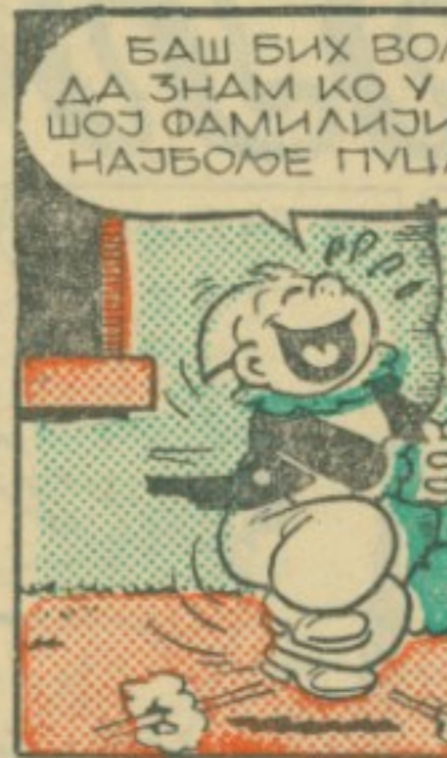
— Значи, пратили сте ме све време?

— Да, од почетка, па чак и у биоскопу. Не брините, онај велики је мртав, а онај на задњем седишту горе је прошао од вас.

— Да ли су страдали и они људи из хотела?

— Не, све је у реду са њима.

Алан затвори очи и уздахну са олакшањем. Баш глупо је провео ову недељу. Они људи вероватно никад неће ни сазнати да им је он спасао живот и то само зато што је напамет знао „Алису у земљи чуда“.

Ретко пријатељство

Пас Бодо је брижан отац и он води рачуна о малом прасету. Ово ретко пријатељство међу животињама изазива интересовање свих становника у једном селу Јужне Француске. Власник прасета је изјавио да уопште неће заклати Бодовог пријатеља.

Мале вести

КО ЈЕ УКРАО?

Међународни конгрес полиције на коме су учествовали представници 32 земље одржан је у Блекпулу у Енглеској. Прва тачка на конгресу посвећена је питању: „Ко је украо амблем конгреса пред само његово отварање?“

И ЗА ТО КУРС

Један институт за психологију из Њујорка недавно је организовао „крос за правилно смејање“. Посећивање курса кошта 100 франка по особи, а потребу за отварањем овакве врсте курса показала је недавно анкета спроведена међу америчким женама: 60% смеје се на веома непријатан или врло прост начин.

ЦРНА ТЕЧНОСТ

Један француски ученик у задатку „Шта је вода?“ написао је: „Течност без боје која постаје црна када се у њој перу руке“.

ТРКА ГОВЕДА У ИНДИЈИ

У Индији као и у другим земљама савремени спортови узимају маха. Међутим, народ још воли и старе, прадедовске спортове. Један од најзубудљивијих и најомиљенијих је трка говеда.

Четири до пет запрега чекају на знак за полазак. Кола нису нарочито грађена ни удешена за трке, јер су то обична колица са два точка којима се сваког дана преноси терет и ради на пољу. Да би се трке одржале довољно је 200 до 300 метара поља.

На дати знак врло живах-

на индијска говеда полете као махита. У облацима прашине галопирају 35 до 45 км дومتара на сат. Индијски сељаци са турбанима личе тада на професионалне џокеје који не презају од опасности само да добију трку.

Трка не траје дуже од 20 до 30 секунди али се ретко заврши без већих или мањих незгода: на неравном тлу се колица често преврну, џокеји попадају у прашину а и судари нису ретки. Дешава се и да неко разбешњено говече нагло промени правац или се отргне и устреми на публику. Тада се гледаоци спасавају како ко уме.

ЈУЧЕ — ЛЕНОВИТА ТРАВА ДАНАС — ЕФИКАСАН ЛЕК

Народно лекаство одавно се проучава, јер многе лековите биљке, које су употребљаване у народном лекаству за разне болести или за побољшање општег здравственог стања оболелих, постале су сировине за добијање многих, данас већ познатих лекова.

У народној медицини Индије више хиљада година упо- требљавана је као лековита биљка, чији су чајеви „лечили“ разне болести, биљка Rauwolfia serpentina. Тек последњих година за њу су се заинтересовали медицински стручњаци, хемичари и фармаколози и пронашли у њој важан алкалоид резерпин. Овај алкалоид у већим количинама је јак отров за људе, али узет у мањим количинама одлично је средство за умирење нервног система, успоравање рада срца, снижавање високог крвног притиска и за појачане покрете желуца и црева.

Тако је тек последњих година почео да се производи широм света одличан лек за снижање високог крвног притиска,

Јесће ли већ чули да...

... година 1963. била је најкрвнија од времена рата за светску тр-

говачку морнарицу. Губици су износили: 148 бродова већих од 500 тона.

... устанак морнара у Котору 1. фебруара 1918. године водно се под паролом „Мир и људска храна, људски поступак“. Морнари су морали да веслају „на суво“ само да би били нечим заузети. Устанак је почео када је један морнар Чех бацно у море своју порцију по- кварене харинге.

... у Аустралији ће нови радар предскази-

вати непогоду и кишу — на треста километра уоколу.

... длаке брже расту на оном делу који се стално брије. Ако се престане — оне ће расти као и на другом месту.

... Џејмс Мак Кензи, 21-годишњи Шкотланђанин потукао је рекорд

у дугом игрању твиста: 99 часова и 27 минута.

... жене више нагну хладним ногама и рукама — каже статистика која је испитивала 200 студената: сви су имали просечно по три кијавице годишње, а исто толико студенткиња: 3,2.

... Барселона држи рекорд у коридара прошле године: 43. У Ма-

дриду је било 25 а у Валенцији 16.

... аутомобилски парк у Паризу преирио је 1200 хектара, а сви путеви у Паризу захватају 1150 хектара.

... у Токију професор Јамамото врши масажу очију ултразвуком.

... здрав човек има

100.000 до 140.000 власни на глави.

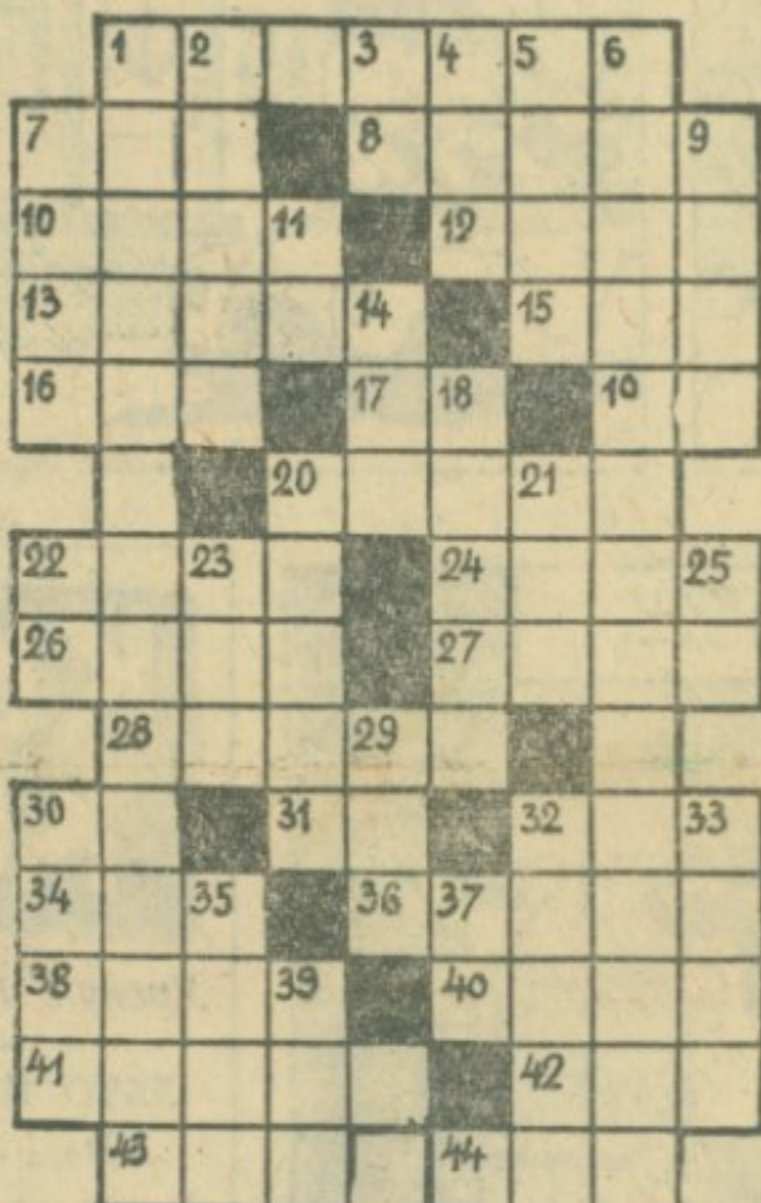
... од милион и по туриста у Холандији, пола милиона се интересује за уметничка дела, док остале више интересују: сирени, лале или ветрењаче.

... 1912. године у Народном позоришту у Београду просечни приход од представе износио је 708 динара, односно за целу 1911-12. годину 167.659.

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

Водоравно: 1) узди- гнути подијум, 7) старо- римски поздрав, 8) стари дубровачки сребрни новац, 10) име руског композитора Стравинског, 12) град у Француској, 13) град у Македонији, 15) римски историчар (Ливније), 16) далматинско женско име, 17) првак, 19) хемички знак за никл, 20) породица чувених грађитеља виолина, 22) бле сак, 24) хурија, 26) мање насеље, 27) име књижевника „Ковачића“ („У регистратури“), 28) про- шеп, рупа, 30) два слова, 31) немачки предлог, 32) најмилки мушки глас, 34) прост број, 36) руб, 38) забава, плес, 40) мала земља у југозападном делу Арабије, 41) листић спортске прогностике, 42) ноћна птица грабљивица, 43) изнад, 44) дуго временско раз- доблие.

Усправно: 1) роман у стиховима А. С. Пушкина, 2) роман Милоша Црњанског, 3) иницијали чувеног немачког композитора (1811—1856), 4) енгле- ска мера за површину, 5) пева- ње удвоје, 6) управа, 7) опера Бузете Вердија, 8) град у Ита- лији, 11) хемички знак за радијум, 14) оквир, 18) дрвено сед- ло, 20) једна од САД, 21) музички термин, 22) иницијали нашег

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) Сезан, 5) Сом, 6) ак, 8) Нева, 10) ал, 12) ага, 13) калус, 15) пр, 16) Марко, 17) тек, 18) калус, 20) гем, 22) тал, 23) галеб, 25) тас, 27) ацетон, 28) не, 29) тира, 30) дин, 31) ај, 32) Гаја, 33) ар, 35) фока, 36) Авала.

Усправно: 1) сова, 2) Ема, 3) за, 4) на, 5) сегрегација, 7) кал- кулација, 8) Нант, 9) Мурат, 11) ласе, 13) сак, 14) ролат, 18) Ке- лер, 21) метар, 23) Гага, 24) Вон, 26) Сена, 30) Дака, 32) гол, 34) ра, 35) фа.

НА »ВРХУ СВЕТА«

Деветог марта 1948. годи- не Мегиј Александер Хенсон одликован је златном меда- љом Географског друштва из Чикага у знак признања за многа достигнућа у обла- сти географских наука. За- право, Хенсон је први Црнац кога је једно америчко друштво одликовало за достигнућа у области географије.

Године 1891. Хенсон је пр- ви пут отпутовао на Арктик са адмиралом Пиријем. Науч- но је да говори многе ес- кимске дијалекте и у току две године постао је као не- ка легендарна личност међу Ескимима.

Готово двадесет година Пири и Хенсон истраживали су замрзнута просторства далеког севера, трпећи гото- во неиздржљиву хладноћу и скоро тоталну глад, а све у тежњи да допру до замш- љене тачке Северног пола.

Приликом седмог покуша- ја Пири је дао потребна у- путства сваком човеку у са- ставу експедиције када су се приближили полу. Са одре- њеног места сваки човек, по- обављеном задатку, требало је да се врати у базу — на брод. Сви су се вратили сем Хенсона. Он је требало да учини коначни напор са Пи- ријем.

На том историјском путо- вању Пири је наредио Хен- сону да иде испред њега. И тек 6. априла 1909. Хенсон је установио да је прешао пре- ко „врха света“, као први цивилизовани човек који је доспео на Северни пол. Због тога и других многих до- стигнућа на пољу географ- ских наука он је и добио златну медаљу.

СТАРИ ОБИЧАЈИ

Пољубац у руку специфич- но је шпански обичај, како неки мисле. У почетку (пре 12. века) није примењиван само према жени, него је представљао важан саставни део церемонијала који се обављао приликом пријема не- ког човека на положај вазала. Свака правна радња мо- рала је у средњем веку да буде праћена симболичним поступцима којима се изра- жавао правни посао. Када се, на пример, вазал стављао под заштиту моћног госпо- дара да би уживао већу прав- ну сигурност и материјалну помоћ то се обављало у од-

ређеним облицима и симбо- лима. У знак склапања уго- вора о заштити вазал је кле- чени ставио своје руке у ру- ке новог господара који их је обухватио. У Шпанији је био уобичајен нарочити об- лик потчињености: вазал је љубио руку свога заштитника и господара.

УПОЗОРЕЊЕ

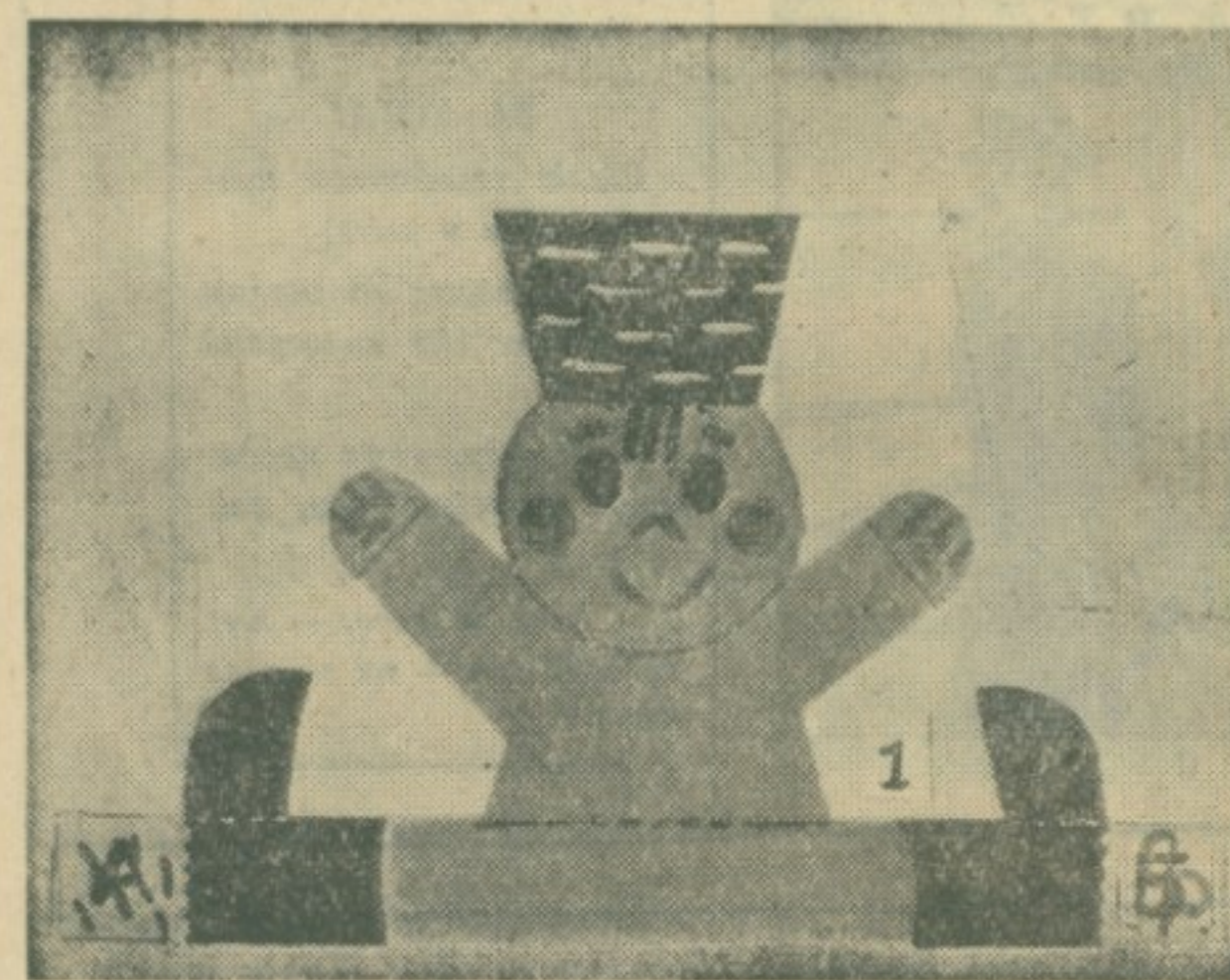
Близу Иветота у Францус- кој на уласку у једно село пише:

„Пажња! Овде смањите бр- зину, нема болнице!“

НАПРАВИ САМ — НАПРАВИ САМ — НАПРАВИ САМ — НАПРАВИ САМ — НАПРАВИ САМ

ПЕРИЦА ИГРА

А ЈАНКО ЛОВИ ЛЕПТИРА

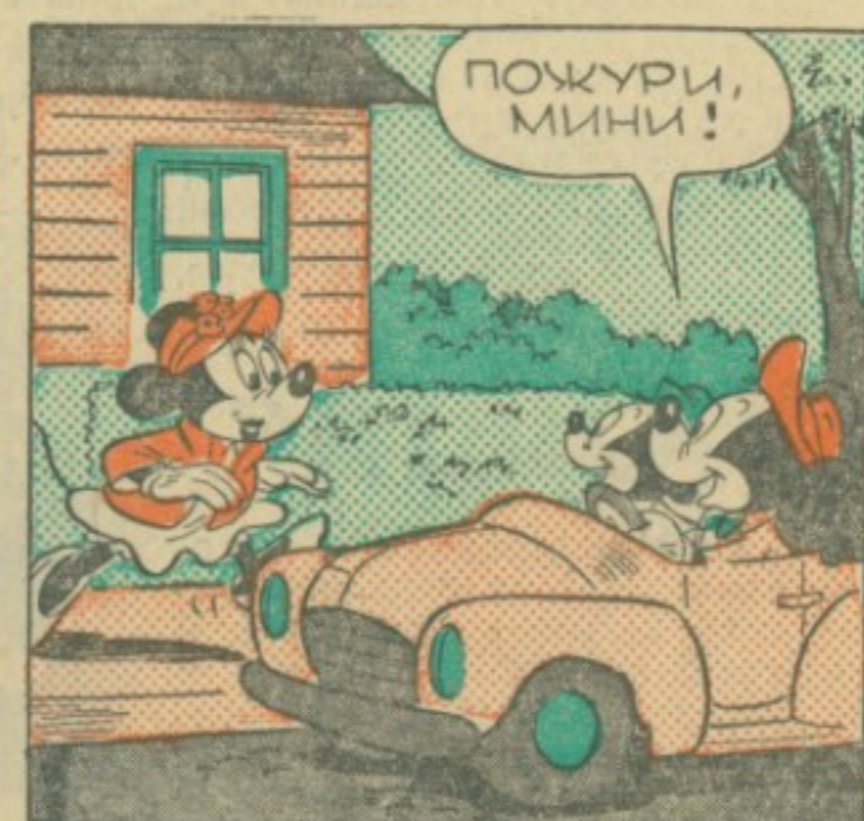
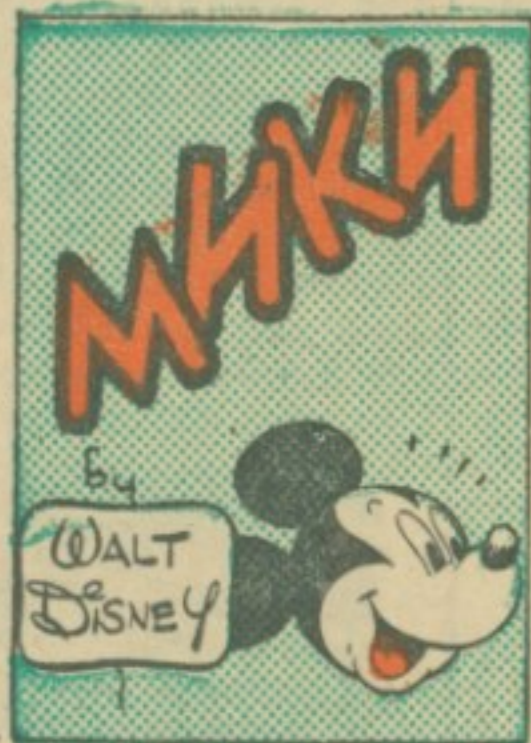
Од две кутије за шибнице на- чинићете две „живе“ фигурице. Перица ће играти ако га направи- те према нашем цртежу 1. По тачкастим линијама га превијте а око струка мало са стране про- режите. Крајеве А и Б залепи- ћете на празну кутију од шибни- ца, тачно где је обележено (сл.

3). Наравно играч ће бити леп- ши ако га обојите живим боја- ма. Отварајући и затварајући кутију — учинићете да Перица игра.

Јанка направите према цртежу 2. У струку, по тачкастој линији ћете га превити, а његову мре-

жу за лептирове одвојити мака- зама од постоља. Лептира (2 а) залепите у тачки с (сл. 3). Кра- јеве А и Б залепите на кутију шибница тачно где је означено (сл. 3, горња). „Механизам“ је исти као и за Перицу — само ће Јанко „ловити“ лептира.

Ква-Ква!

Уређује Паја Патак

ЈАКО ИХ РАЗЛИКУЈЕ
— Мора да вам је тешко да разликујете своје сестриће — каже једна познаница Паји.
— Нимало! — Ја им задам да броје, Гаја зна до 70, Влаја до 90, а Раја до 100 и зачас знам ко је који.

НАВИКАВА СЕ
Шиља ненавикнут много на личну хигијену, изненада се обогатио и поставио тако нови богатан почео да се отмено понаша. Једног јутра затече га Паја како седи у свом модерном купатилу и држи у чаши замочена два прста леве руке.

— Шта то радиш — у пита га изненађени Паја.
— Ништа, навикавам се, одговори Шиља — доктор ми је препоручио свакодневно купање.

ЗА КОГА?
Шиља телефонира продавцу зоби и каже:
— Пошаљите ми молим вас одмах 100 килограма зоби.
— У реду, каже продавац, забележио сам, али за кога?
— Како за кога, — лутну се Шиља, — па за мога коња.